mitur, imò in ſententia Scoti præſertim probabilius oppoſitum putamus, ut dicimus in lib. de Gen. pro nunc videatur Doctor 4.d. 12. quæſt. 4.

37 Secundò obiicitur argumentum Marſilii, quod multos vexavit, quia nulla poteſt aſſignari ratio ſufficiens, ob quam quantitas ſit ſubjectum aliorum accidentium, ſi enim aſſignetur illa frequentior omnibus, quia videmus, ſuperficiem eſſe albam, cùm igitur eſſe album ſit effectus albedinis in genere cauſæ formalis, oportebit fieri per inhæſionem ipſius in ſuperficie; Contra arguit Marſilius, nam ex oppoſito videmus quoque albedinem eſſe quantam, & ideò pari ratione poſſumus dicere, quantitatem inhærere qualitati, nam extendi eſt effectus formalis quantitatis, & ſic, vel mutuò ſibi inhærebunt, quod eſt abſurdum, vel neutrum inhæret alteri, ſed ambo tertio, in quo unita, ſe mutuò denominant propter talem unionem.

Reſp. Suarez diſp. 14. ſec. 3. ex eo, quod albedinem videmus eſſe quantam, non debere inferri, quod quantitas inhæreat qualitati, quia quantificatio formarum, vel qualitatum corporalium non pertinet ad effectum formalem quantitatis, interdum enim reſultat effectus hic ex quantitate, non ut ex forma, ſed ut ex ſubjecto, quantitas autem non dat ſuum effectum formalem, ut exercet munus ſubjecti, ſed ut eſt forma inhærens, quare, quod albedo quantitati inhærens extendatur, non eſt per informationem, ſeu formalem cauſalitatem quantitatis; ſed eſt conditio, & denominatio, quam participat à ſubjecto ſuo, in quod inhærendo ei coextenditur.

Sed difficultatem Suarez non ſedat, ſed potiùs auget, & principium petit, hoc enim eſt, quod quærit argumentum, quomodo ſcilicet ſit poſſibile, quod denominatio quanti proveniat a quantitate gerente munus ſubjecti, & non formæ, nam ſi ita ſe habet eſſe quantum ad quantitatem, ſicut eſſe quale ad qualitatem, cur igitur eſſe quale à qualitate derivari non poteſt, niſi tamquam à forma, benè tamen eſſe quantum à quantitate. Ratio igitur, quare ut qualitas dicatur extenſa, non eſt neceſſarium, ut quantitas ſubjectetur in ea, ſed potiùs è contra, eſt, quia duo ſunt genera denominationum, ut inſinuat Scot. quolib. 18. inf. C. & ſequitur Hurtad. in Phyſ. diſp. 2. ſec. 2. §. 6. quædam formales, quæ ſcilicet à formis in ſua ſubjecta derivantur, quędam verò materiales, quæ à ſubjectis in ſuas formas redundant, videmus enim, dum forma eſt in materia, varias denominationes ſibi invicem communicare, ubi enim albedo corpus informans illud denominat quale, coloratum, & album, & corpus è contra illam formam denominat ſubjectatam, corpoream, & materialem, albedo quidem informando, inhærendo, & actuando, corpus verò ſubjectando, & recipiendo, talis enim eſt natura formæ, & ſubjecti. Cùm igitur duo inter ſe unita ſe invicem denominant, attendere oportet, quodnam eorum ſit aptius ad gerendum munus ſubjecti erga alterum, quodnam ſcilicet ſit magis potentiale, & materiale, quod magis aptum ad gerendum munus formæ, ideſt quodnam ſit actualius, & formalius, & indè licebit inferre, quod hoc inſit illi, illudque dominet informando, & inhærendo, denominetur autem ab illo per inhæſionem, & receptionem in ipſo, & ſic in propoſito, dum dicimus, albedinem eſſe quantam, non hinc iudicare debemus, ita denominari, quia qualitas informetur à quantitate, ſed potiùs quia informat eam, quia qualitas à toto genere eſt actualior quantitate, & habet rationem formæ, quantitas vero eſt potentialior, & habet rationem materiæ, & ideo cum è contra dicimus albedinem eſſe quantam, denominationem hanc debemus iudicare materialem, hoc eſt à quantitate tanquam à ſubjecto procedentem. Poſſumus etiam, ut notat Faber in 4. diſput. 48. cap. 2. num. 14. ex indè arguere, ſuperficiem eſſe ſubiectum albedinis, & non è contra, & pariter etiam aliarum qualitatum, quia videmus, in eadem quantitate qualitates mutari, accidere, & recedere, non è contra, quæ eſt vera methodus, & via inveſtigandi ſubjectum formarum.

38 Tertiò arguit Hurtadus diſp. 6. ſec. 6. ſubſec. 2. ubi, & ſi apertè non ponat potentiam aliquam accidentalem ſubiectum proximum aliorum accidentium, apertè tamen negat, quantitatem eſſe tale ſubiectum; Tum quia quantitatis munus eſt materiam diſponere ad recipiendam formam, & extendere ad impenetrabilitatem, & ad actionem materialis agentis, ergo eius munus non eſt qualitates recipere. Patet conſequentia, quia ſine tali receptione primum munus exercet, ut patet reſpectu formæ ſubſtantialis, ad quam diſponit, & tamen eam non recipit; Tum quia qualitates primæ diſponunt materiam ad formam ſubſtantialem, & ſunt cauſa ſecundarum qualitatum, & tamen ſecundæ non recipiuntur in primis, cur ergo omnes recipientur in quantitate? Tum demum diſpoſitio debet eſſe in eodem ſubiecto, quod diſponit ad formam, & in quo eſt ipſa forma, nam ſi non eſt in ſubiecto illo, non videtur, quo modo cum veritate dici poſſit illud diſponere, præſertim cum talis diſpoſitio fiat per informationem, ſed qualitates ſunt diſpoſitiones materiæ recipientis formam, & non quantitatis, ergo ſunt in ſola materia, & non in quantitate.

Reſp. ad 1. negando aſſumptum, quia, ut vidimus, quantitas immediatè inhæret compoſito, & illud per ſe primò extendit, partes verò eiuſdem concomitanter tantùm, & per ſe ſecundo; ſed dato etiam antecedente, adhuc negatur conſequentia, quia licèt munus, ad quod per ſe primò quantitas inſtituta fuit, ſit ſubſtantiam extendere, hoc tamen non obſtat, quin ſecundariò, & ex conſequenti exercere poſſit munus ſubjecti recipientis in ordine ad formas, quæ ſecum aliquam habent proportionem, ut ſunt alia accidentia; quare autem etiamſi in materia præexiſteret quantitas, non ita formas ſubſtantiales recipere poſſet, ſicut recipit accidentales docet Sco. 4.d.12.q.6. A. quia nimirum actus præſupponit potentiam, ſaltem prioritate originis, actus autem generis prioris, ut eſt forma ſubſtantialis, nec origine nec perfectione aliquid præſupponit de genere poſteriori, & demum accidens non eſt aptum ſuſtinere ſubſtantiam, ſed potius è contra. Ad 2. ex eo, quod ſecundæ qualitates non recipiantur in primis, à quibus originem ducunt, non benè deducitur, qualitates ſimiliter in quantitate non fore recipiendas, quia una qualitas reſpectu alterius non habet rationem potentiæ, ſicut quantitas reſpectu qualitatis. Ad 3. diſtinguimus cum Scoto in 4.diſt.1.q.5.E. de duplici diſpoſitione ad formam, alia enim eſt, quę diſponit in genere cauſæ materialis, velut ratio recipiendi, ſicut eſt organizatio in corpore reſpectu animę, & alia, quæ diſponit in genere cauſæ efficientis, auferendo impedimenta, quæ obſtant introductioni novę formæ, & licèt maior concedi poſſit de diſpoſitione primi generis; de diſpoſitione tamen ſecundi generis nullatenus eſt admittenda, inquit Doctor, ſufficit enim, quod diſpoſitio huius generis, & forma ſint in eodem ſuppoſito; tales autem diſpoſitiones ſunt qualitates reſpectu materiæ, diſponunt namque in genere cauſę efficientis, auferendo impedimenta, quæ obſtant introductioni novæ formæ, & quando etiam admitteremus, qualitates eſſe diſpoſitiones in genere cauſę materialis, adhuc non ſufficienter probat Hur. qualitates non diſponere materiam, quantùm ſufficit ad recipiendam formam ſubſtantialem, per receptionem earum in materia, media quantitate.

QUÆSTIO IV.

An ſubſtantia poſſit à quolibet accidenti communi ſeparari, & è contra: & quid neceſſe foret, ut ita ſeparata conſervaretur.

39 Quæſtio eſt de quacunque forma accidentali, tam abſoluta, quam reſpectiva à ſuo ſubiecto realiter diſtincta, ut excludamus relationes tranſcendentales ſuis ſubiectis realiter identificatis, & circa primam partem quæſiti tenent quamplures, poſſe ſubſtantiam à quocumque accidente communi, nedum abſoluto ſed etiam reſpectivo ſeparari per potentiam Dei abſolutam, & eam ſequuntur Scotiſtæ plurimi, ut Scoti ſententiam, qui in 2.d.12.q.2. §. *Reſpondeo &c.* inquit materiam poſſe eſſe ſine forma quacumque ſubſtantiali, & accidentali, ita Baſſolius 4.d.12.qu.1.art.1. Fuentes 1. Phyſ. difficul. 4. art.7. Alii verò tenent, poſſe Deum ſeparare à ſubiecto formam accidentalem, & illud expoliare quocunque accidente abſoluto, non tamen reſpectivo, ita Recentiores quamplurimi, qui nolunt, poſſe ſubſtantiam expoliari ubi, ſeu præſentia locali quacumque, licèt diſtributivè poſſit eſſe ſine hac, vel illa, & in hoc ſenſu defendit hanc ſententiam Trombeta 7. Met. qu. 3. art. 2.

De ſeparatione verò accidentis à ſubiecto, dimiſſa opinione Philoſophorum, qui nullo accidens agnoverunt poſſe à ſubſtantia ſeparatum exiſtere, ut conſtat ex Ariſt. 7. Met. tex. 3. ex Theologis, & Catholicis Philoſophis quidam dixerunt, omnia accidentia, tum abſoluta, tum reſpectiva poſſe per Dei potentiam ſine ſubiecto exiſtere, & conſervari, ita ex noſtris Canon. 1. Phyſ. qu. 4. art. 5. Alii è contra negarunt, nedum omnia accidentia reſpectiva, ſed etiam abſoluta poſſe conſervari ſine ſubiecto, ita Ægidius Theorem. 36. Hervæus quol. 11. q. 29. negantes, poſſe qualitates per ſe exiſtere ſine ſubiecto, & ſolùm id concedentes de qualitate. Recentiores diſtinguuntur de accidentibus, quædam enim ſunt res, & quædam ſunt modi rerum, quia nimirum ex natura ſua inſtituta ſunt, non ut per ſe ſint, ſed ſemper alii affixa ſint, res illas determinando, & ſpecificando, ut ſunt ubi, figura, unio, & alia huiuſmodi; accidentia primi generis realiter diſtinguntur à ſubiecto, ut rem à re, & ideo inquiunt, poſſe ab illo ſeparata conſervari, accidentia verò ſecundi generis diſtinguunt modaliter, ut rem, & modum rei, & inquiunt, accidentia huiuſmodi nullatenus eſſe poſſe ſine ſubiecto ſuo. Scot. tandem 4.d. 12. q.2. & ſequent. reſolutè determinat omne accidens abſolutum poſſe eſſe, & conſervari ſine ſubiecto, nullum autem reſpectivum, & ita Scotiſtæ ibidem, præſertim Baſſol. art. 2.

Circa alteram quęſiti partem, & ſi fateantur omnes, ſubſtantiam novo concurſu, aut novo perſeitatis modo non indigere, ut ſeparata conſervetur; de accidentibus tamen controverſia eſt non levis. Alii qui enim volunt, in tali caſu novum perſeitatis modum accidenti ſeparato fore concedendum loco actualis inherentiæ, & ei oppoſitum, cuius virtute per ſe exiſteret ſine ſubiecto. Alii concedunt quidem, Deum talem formam conſervaturum abſque additione alterius modi poſitivi, non tamen eadem actione, qua prius eandem conſervabat in materia, ſed influxu alterius omninò rationis; Alii utrumque aſſerunt, in tali ſcilicèt caſu accidens fore à Deo conſervandum, tum per novum modum poſitivum, tum per novam actionem; Alii demum utrumque negant, ut Scot. cit.

A R-

ARTICULUS PRIMUS.

Oſtenditur, à quo accidente ſubſtantia queat, & nequeat ſeparari.

40 Dicimus 1. quod licèt ſubſtantia non poſſit naturaliter ſeparari à quocumque accidente, tamen ſupernaturaliter poteſt ſeparari à quocumque abſoluto, licèt non à quocumque reſpectivo. Concluſio eſt Scoti in 2. d. 12. qu. 2. §. *Reſpondeo ad Quæſt. &c.* ubi quando ait, ſubiectum eſſe poſſe ſine quacumque forma accidentali per Dei potentiam, loquitur de forma abſoluta, ut eius rationes indicans, & præſertim prima, quæ eſt illa; Abſolutum diſtinctum, & prius alio abſoluto, &c. & juxta hunc ſenſum intelligit Doctorem Trombeta loc. cit. Et in primis, quòd ſubſtantia non poſſit naturaliter expoliari quocumque accidente probatur. Tum quia Agens naturale invertere non poteſt ordinem ab Auctore naturæ inſtitutum ut docet Sco. in 2.d.2.q.2.T. & ideò dum ſubſtantia ita ſit ab auctore naturæ conſtituta, ut ſemper ſit accidentibus aſſociata, non poterit agens naturale illam omnibus, & ſingulis expoliare. Tum quia omnes ſubſtantiæ ſuaptè natura, ita ſunt quorumdam accidentium exigitivæ, ut eo ipſo, quod in lucem prodeunt, accidentia illa ab eis pernaturalem reſultantiam dimanent, undè per naturalem dimenſionem lux egreditur à Sole, calor ab igne, &c. & ita neceſſariò huiuſmodi accidentia pereunt, ut illis deficientibus, corruant ſecundùm communem naturæ curſum, undè neceſſaria connexio harum ſubſtantiarum cum talibus accidentibus ſecundùm communé naturæ curſum, non tam ex conſtitutione, & ordine univerſis eſt intendenda, ut ſuperius dicebamus de connexione materiæ cum forma ſubſtantiali, quam ex interna indigentia ſubſtantiarum huiuſmodi, ac naturali exiſtentia talium accidentium, quæ tamen indigentia tanta non eſt, ut ſuppleri nequeat ab Auctore naturæ, abſolutè loquendo.

Quod verò ſupernaturaliter poſſit eſſe ſine quocumque accidente abſoluto probatur ex Scoto loc. citat. Tum quia omne abſolutum priùs alio abſoluto, & realiter ab eo diſtinctum, poteſt per potentiam Dei abſolutam ab eo ſeparari, cum ex nullo capite deprehendi poſſit neceſſaria connexio illius cum iſto, quam rationem fusè declaravimus diſp. 2. qu. 3. art. 2. Tum quia poteſt ſubjectum ſeparatum exiſtere ab omni forma, à qua diſtinguitur, & eſt independens, tam à priori, quam à poſteriori, veluti à conditione concomitanti, ſed ſubſtantia diſtinguitur realiter à quocumque accidente, & licèt dependere poſſit ab aliquo reſpectu, tanquam à conditione prævia, vel concomitanti, ut docet Scot. de compoſito ſubſtantiali reſpectu unionis 3.d.2.q.2.F. tamen à nullo abſoluto ſic dependere poteſt ſimpliciter, & abſolutè loquendo, ita quod ejus indigentiam ſaltem Deus ſupplere nequeat. Tum tandem quia plus dependent poſteriùs à priori, quam priùs à poſteriori, & majori ratione poteſt prius exiſtere ſine poſteriori, quàm è contra, ſed ſubſtantia eſt prior quocumque accidente, ſaltem abſoluto; tempore, natura, & definitione 7. Met. tex. 4. & accidens abſolutum conſervari poteſt, imò de facto conſervatur à Deo ſine ſubſtantia in Euchariſtia, ergo tanto magis poterit ſubſtantia conſervari ſine omni tali accidente.

41 Poſtremò quod nequeat ſeparari ſubſtantia, & ſeparata conſervari ſine quocumque reſpectu, etiam ab ea realiter diſtincto, hoc eſt, non ei realiter identificato, (ut vitemus quęſtionem de nomine cum Recentioribus, qui talem non identitatem nolunt appellare diſtinct. realem; ſed tantum modalem, de quo inferiùs) probatur. Tum quia ſubſtantia compoſita neceſſario coexigit, vel præexigit unionem partium, & ita ab ea dependet, veluti à conditione prævia, ut ſine ea prorſus implicet compoſitum conſervari, ut docet Doctor cit. 3.d.2.q.2. F. & quamvis Recentiores velint, hunc unionis modum eſſe ſubſtantiam, & non accidens, tamen inferiùs demonſtrabimus, quod formaliter, & entitativè eſt accidens, & tantum denominativè eſt ſubſtantialis, quo ſenſu etiam mutationem ad ſubſtantiam vocare ſolemus ſubſtantialem.

Baſſol. cit. in ſolut. principalium fatetur hoc eſſe argum. difficillimum, conatur tamen reſpondere, dicendo, quod licèt compoſitum eſſe nequeat ſine unione, tamen materia, quæ eſt ſubjectum unionis ſuæ ad formam, poteſt eſſe ſine tali unione, & forma ſimiliter ſine ſua, compoſitum verò non eſt ſubiectum talis unionis. Sed iſta reſponſio non valet; Tum quia ſic dicendo, non abſolutè defenditur, poſſe ſubſtantiam ſine quocumque accidente exiſtere, in quo ſenſu motum eſt quæſitum, ſed tantum poſſe eſſe ſine quocumque accidente, cujus ipſa ſit ſubjectum; Tum quia dum quæritur, an homo poſſit exiſtere ſine quantitate, certum eſt apud omnes, quantitatem in toto homine non ſubiectari, cum quantitas animam non attingat; Tum tandem quia etiam in hoc ſenſu non poteſt ſubſtantia à quocunque accidente ſeparari, ideò Baſſol. ſubdit ibid. poſſe Deum conſervare compoſitum de potentia abſoluta ſine unione, quæ certè reſponſio prorſus incapibilis eſt, & ſuo Auctore indigna.

Rubion. in 2.d. 1. qu. 19. art. 3. ait, unionem non eſſe accidens diſtinctum à partibus unitis, & eodem modo ſolvit aliud argumentum pro concl. noſtra non minùs efficax, quod Deus non poteſt facere totum ſine majoritate, & partem ſine minoritate, negat enim majoritatem, & minoritatem eſſe relationes extremis ſuperadditas juxta communem Nominalium, negantium, relationes eſſe entitates extremis ſuperadditas. Sed relationes admitti debere, nedum tranſcendentales, ſed etiam prædicamentales, fusè probavimus in Log. diſp. de Relatione, & unionem aliquid ſuperaddere extremis unitis, ex profeſſo probabimus infra contra Nominales diſp. 5. qu. 8. art. 2.

42 Deinde etiam ſubſtantia corporea eſſentialiter differt à ſpirituali per compoſitionem partium integralium, & impoſſibile eſt, ſubſtantiam corpoream conſervari ſine unione illarum partium ad invicem, & ſine tali ordine earum inter ſe, ut quælibet certa pars immediatè uniatur alteri certæ parti, & non immediatè omnibus, ut v.g. homo conſervari non poteſt ſine tali ordine, quo caput ſit immediatè unitum collo, & mediatè pectori, & non poteſt ſubſtantia corporea habere pluralitatem partium integralium, quę eſt de ejus eſſentia, ſine diſtinct. reali illarum partium ad invicem, ſed talis partium unio, ordo, & diſtinctio important reſpectus realiter diſt. à partibus ſubſtantiæ corporeæ, quia una pars poteſt ab alia dividi, & ita ſine unione ad illam manere, & una poteſt annihilari, altera remanente, in quo caſu diſtinctio, quæ inter illas verſabatur, periret manente fundamento, & hoc inſinuavit Scot. ipſe 2.d.12. d. 2. D. ubi loquens de materia ſpoliata quacumque forma, à qua ſeparari poteſt, & extra univerſum poſita, inquit, quod adhuc haberet partes ſubſtantiales, quod utique eſſe non poteſt ſine unione, ordine, & diſtinct. earum adinvicem. Denique quamvis poſſit ſubſtantia corporea ſeparari a quolibet ubi, & præſentia in ordine ad locum, ut ait Scot. loc. nunc cit. tamen probabile eſt non poſſe expoliari quacumque præſentia in ordine ad ſpatium, etenim ſemper erit verum dicere, ſubſtantiam illam eſſe alicubi, ſi non localiter, ſaltem præſentialiter, quatenus diffuſa non foret per totum ſpatium imaginarium, ut eſt divina ſubſtantia, ut fusè dicemus diſput. 11. num. 58.

43 In oppoſitum obiicies 1. probando, ſubſtantiam poſſe naturaliter eſſe ſine quocumque accidente. Tum quia in genere artificialium poteſt ſubſtantia eſſe ſine quacumque forma artificiali naturaliter, ergo, & in genere naturalium; Tum quia explicari non poteſt, ex quo cap. oriatur neceſſaria connexio inter ſubſtantiam, & accidens, ſaltem abſolutum, ergo ſaltem ſine omni tali eſſe poterit. Tum tandem quia virtute propriæ exiſtentiæ, & ſubſiſtentiæ poteſt anima ſeparari, & ſeparata exiſtere a corpore, & naturaliter, licèt ſit in corpus naturaliter propenſa, ergo tantò magis ſubſtantia corporea ab accidentibus poterit ſeiungi, licèt illorum naturalem habeat exigentiam, cùm majori gaudeat ſubſiſtentia.

Reſp. ad 1. negando paritatem, nam ad conſervationem ſubſtantiæ naturalis, parum, aut nihil facit forma artificialis, qua de cauſa negat Doct. 2.d.18.q.un. B. ſubſtantiam habere potentiam naturalem ad formas artificiales. Ad 2. negatur aſſumptum, nam natura ſubſtantię taliter eſt conſtituta, ut ſuaptè natura petat pro ejus conſervatione accidentia quædam abſoluta, ut quantitatem, & qualitatem, quibus deficientibus, ſecundùm communem naturę curſum ſtatim corrueret, quod genus dependentiæ vocant à poſteriori, quæ meliùs, & aptius naturalis coexigentia diceretur. Ad 3. negatur paritas, quamvis enim ſubſtantia corporea ſit magis ſubſiſtens, quam anima, non tamen eadem neceſſitate appetit anima unionem ad corpus, & ſubſtantia corporea unionem ad accidentia; non appetit anima uniri corpori, quia corpus ſit conditio ad naturalem exiſtendi modum ſimpliciter, & abſolutè requiſita, ſicut ſubſtantia corporea appetit uniri accidentibus, ſed appetit unionem ad corpus, vel ob ſolam cognitionem ſenſitivam, quam extra illud habere non poteſt, vel ob ſolam perfectionem totius ex ipſa cum corpore conſiſtentis, ut Scot. in 4.d.45.q.2.ad 1.

44 Secundo obiicies è contra ad probandum, nec etiam ſupernaturaliter poſſe ſubſtantiam à quocumque accidente abſoluto, ſeparari; Tum quia explicari non poteſt, imò nec concipi, qualis foret ſtatus ſubſtantiæ corporeæ in ordine præſertim ad locum, ablata quantitate, num flueret in punctum, an potiùs eſſet adhuc in toto loco, ubi priùs erat, non tamen ampliùs diviſibiliter, ſed modo ſpirituali ad modum Angeli, tota in toto, & tota in qualibet parte, vel adhuc remanere ib loco indiviſibiliter ut prius, quod non videtur eſſe poſſibile ſine quantitate. Tum quia homo eſt eſſentialiter corpus organicum, ſed corpus organicum eſſe nequit ſine quantitate, & qualitate, nam illa facit partes extenſas, & hæc alterius rationis. Tum denique corpus, & humanum præſertim, eſſe nequit ſine figura, ſed figura eſt de prædicamento qualitatis, ergo &c.

Reſp. ad 1. quod ſubſiſtantia ſpoliata quantitate, remaneret extenſa in loco adhuc diviſibiliter, ut prius, non tamen impenetrabiliter, nam hic eſt formalis effectus quantitatis, ut infra dicemus diſp. de Continuo qu. 1. ubi n. 23. fusè explicatur ſtatus ſubſtantię corporeæ ablata quantitate. Ad 3. ait Trom. cit. & Baſſol. corpus organicum, quod ponitur in definitione animæ, non dicere quantitatem, & qualitatem, ſed totum habens plures partes eterogeneas inter ſe ſpecificè diſtinctas per partiales formas corporeitatis, nec quantitas facit partes corporis abſolutè extenſas, ſed tantùm extenſas ad impenetrabilitatem; nec qualitas facit partes corporis, ut os, nervum, & carnem eſſentialiter alterius rationis; ſed tantùm accidentaliter. Ad 3. ait idem, figuram dupliciter accipi poſſe, poſitivè nimirum, & privativè, primo modo, dicit determinationem quandam extrinſecam corporis, ut eſſe triangulatum, vel quadrangulatum, & hæc figura eſt in prædicamento qualitatis; ſecundo modo dicit determinationem quandam intrinſecam, quæ nihil poſitivum addit ultra corpus de genere ſubſtantiæ, ſed tantùm privationem ad ulteriores partes, & quamvis corpus ſeparari nequeat à figura ſic inſpecta, ſeparari tamen poteſt à figura poſitivè ſumpta; ſed ut in Log. notavimus diſp. 7. q. 3. art. 2. figura

pr-

propriè non importat quid absolutum, nec est in prædicamento qualitatis, ut monet Doctor 4.d.12.q.4.F.

45 Tertiò obiicitur contra 3. partem, probando, posse substantiam a quocumque accidente, etiam respectivo separari. Tum quia prius inquantum prius esse potest sine posteriori realiter distincto, à quo essentialiter non dependet, sed a toto genere substantia est prior accidente 7. Met.tex.4. ergo esse potest sine quocumque accidente, etiam respectivo. Tum quia accidens respectivum magis accidit substantiæ, quam absolutum, sicut inter respectus magis accidit extrinsecùs, quam intrinsecùs adveniens ex Scot.4.dist. 10. qu. 2.§. *Dico ergo &c.* ergo si per potentiam Dei potest esse substantia sine quocumque absoluto, tantò magis esse poterit sine respectivo. Tum denique Scot. 2. d. 12. qu. 2. D. cum ait, materiam esse non posse sine quocumque respectu, quia saltem esse nequit sine dependentia ad Deum, respondet ita esse, quia respectus hic est ei realiter idem, per quod insinuat, substantia separari posse à quacumque forma accidentali, dummodò realiter distincta, & talis videtur etiam esse eius intentio 2. dist. 3. quæstion. 4. D, ubi ex hoc, quòd substantia est prior natura, & tempore omni accidente, arguit, posse substantiam, quantum est de se, ab omni accidente separari.

Resp. ad 1. quicquid sit de majori, quæ non est universaliter vera, ut notat Lichet.2.dist.1.q. 5. ad 3. Ocham, d. 12. qu. 2, ad instantias Cajet.& 3.dist.2.qu.2. & quodl. 11. solvendo objectiones contra tertium Dictum ad 6.in proposito dicimus ad minorem, quòd cùm Arist. inquit substantiam esse priorem accidente, tempore, natura, & definitione 7. Met. 4. non debet in quacumque substantia intelligi copulativè respectu cujuslibet accidentis, sed disiunctivè, ut sensus sit, substantiam semper præcedere accidens, vel tempore, ut cum in aliquo temporis momento existit sine aliquo accidente, vel natura, quia si non existit sine eo, potest tamen, quantum est de se existere, ut Sol sine luce, etsi in nullo unquam temporis instanti fuerit sine illa, vel saltem definitione, quia universaliter verum est, substantiam ingredi definitionem accidentis non è contra, undè hac saltem prioritate substantia semper accidens præcedit non tamen semper prioritate naturæ, vel temporis, nam compositum, nec tempore, nec natura præcedit unionem suarum partium, sed potius è contra unio partium præcedit compositum, ut conditio necessariò prærequisita ex Scot.cit.3.d.2.q.2. F. Ad 2. si per magis accidere intelligatur esse minus necessarium ad constitutionem substantiæ, saltem ut conditionem preæxactam, vel coexactam, negatur assumptum ex Scot. modò cit. si per magis accidere intelligatur esse magis extraneum à ratione formali substantiæ, ita omne accidens æqualiter videtur accidere substantiæ, quia nullum ingreditur ejus definitionem, Doctor autem in 4. loc.c.specialiter loquitur de ubi, quod inquit importare respectum fortè ceteris accidentialiorem. Ad 3. utique declarat ibi Doctor, non posse esse substantiam sine respectu realiter ei identificato, at non declarat esse posse sine quocumque distincto; & in 2. d. 3. q. 4. dum ait, substantiam secundùm totam suā coordinationem præcedere accidens, loquitur de substantia in ordine ad accidentia perfecta, & completa, & præsertim de quantitate, quam ibi contendit non esse individuationis principium, non autem de accidentibus imperfectis, & incompletis, quæ sunt via ad substantiam, ut generatio, & unio, nam sine his constituere compositum substantiale in prædicamento substantiæ prorsus repugnat; verum tamen est, substantiam etiam his accidentibus esse priorem, saltem definitione, quia nullum accidens ingreditur definitionem substantiæ, sed potius è contra, ut modò dictum est; ex his quoque soluta manent argumenta, quibus Bassol. citat. contendit probare, substantiam posse à Deo separari à quocumque accidente, etiam respectivo.

46 Dicimus 2. Omne accidens absolutum per absolutam Dei potentiam esse potest sine subjecto, nullum respectivum. Ita Sco.4.d. 12.q.1. §. *Ad quæst. &c.* quamvis hæc conclusio quoad primam partem ratione naturali demonstrari non possit, quia, ut docet Sco.quol.7. per totum,& 1.d.43.ex puris naturalibus demonstrari non potest, neque à priori, neque a posteriori, Deum esse omnipotentem, ut Theologi ponunt, ut.s. immediatè se solo efficere possit quicquid efficit cum causis secundis, undè,& inquit, axioma illud: *Qicquid Deus efficere potest cum causa secunda, potest etiam sine secunda se solo efficere*, non esse ex terminis notum, sed tantum lumine fidei, quo docemur, ordinem essentialem causarum non esse simpliciter necessarium, undè Philosophi quia putabant, hunc ordinem esse simpliciter necessariū unanimiter negarunt, accidens esse posse sine subjecto, etiamsi ex alia parte cognoscerent, subjectum non esse de essentia accidentis, quia videbant ex eis non fieri unum per se, ut notat Doctor 4. d. 12. q.1. sub E & subjectum esse causam illius materialem, non intrinsecam sed extrinsecam tantum. Adhuc tamen suaderi potest aliqua probabili ratione ex natura accidentis absoluti deducta, nam accidens absolutum, ut absolutum, non requirit terminum, alioquin absolutum non esset, si igitur requirit subjectum, id erit ob dependentiam ab eo alterius rationis, quam ut à termino, sed nulla est dependentia simpliciter necessaria alicujus absoluti ad aliud, quod non est de eius essentia, sed tantùm causa extrinseca, nisi ad causam extrinsecam simpliciter primam; subjectum autem non est de essentia accidentis, quia tunc ex eis fieret per se unum, & quamvis sit causa materialis accidentis, tamen non est causa materialis intrinseca, sed extrinseca, & licèt sit causa extrinseca non tamen est causa simpliciter prima, quia hæc est solus Deus, ergo à primo ad ultimum non est tanta dependentia accidentis absoluti à subjecto, quin a Deo suppleri possit, ita discurrit Doct. loc.cit.

Deindè supposito Eucharistiæ Sacramento, validissimè probari potest conclusio quo ad hanc partem, ubi constat, inhærentiam actualem ab accidentibus panis, & vini separari, & hæc existere sine subjecto, quia nec ibi sunt in corpore Christi, cùm non sit capax hujusmodi accidentium præsertim in eo statu, nec etiam in aere circūfuso, cùm nec ipse sit illorum accidentium idoneum susceptivum. Nec respondere valet, ex hoc Eucharistiæ mysterio tantùm haberi, quod quantitas specierum sit sine subjecto,& sine actuali inherentia non autem qualitates, quia hæ adhærent quantitati,& ab ea sustentantur, tanquam a proximo suæ inhæsionis subjecto. Non valet, nam licèt ex hoc mysterio actualis existentia sine subjecto de sola quantitate concludi possit, tamen existentia possibilis sine subjecto pariter de qualitatibus concludi potest; Tum quia qualitas non est minus absolutum ens quantitate; Tum quia, ut arguit Doctor cit. qu. 2. loquendo de accidentibus absolutis, semper dependentia ad prius est essentialior, quam dependentia ad posterius, sed qualitas habet dependentiam ad substantiam, tamquam ad 1. subjectum, ad quantitatem tanquam ad posterius, ergo essentialior est dependentia, quæ dependet à substantia, quam ea, quæ dependet ad quantitatem, sed ex hoc mysterio docemur, qualitates in Sacramento remanentes esse sine actuali dependentia ad substantiam, ergo docemur ex eodem mysterio posse saltem esse sine dependentia ad quantitatem, quamvis non doceamur, esse actu sine illa.

47 Quoad alteram partem de impossibilitate separationis accidentis respectivi, probatur a Scoto loc.c.in hunc modum; Respectus est essentialiter habitudo inter duo extrema, ergo sicut tollere terminum, ad quem est respectus, est tollere, vel destruere respectum, ita tollere illud, cujus est respectus, nempè subjectum, vel fundamentum, est tollere respectum, & destruere rationem respectus; non igitur quia accidens respectivum est accidens, ideò requirit subjectum, vel fundamentum, sed quia respectus est respectus, ideò requirit cujus sit, & ad quod sit etiam in Divinis, ita Doctor loc. citato.

In oppositum arguitur 1. absolutè probando, in universum nullum accidens posse à subjecto separari; Tum quia sicut substantię convenit esse per se, ita esse in alio accidenti, at impossibile est, substantiā esse in alio,& non per se, ergo,& accidens esse per se, & non in alio. Tum 2, quia posterius essentialiter non potest esse sine priori essentialiter 5.Met.cap.de priori, sed accidens est posteriùs essentialiter ipsa substantia, 7.Met.4. Tum 3. impossibile, est, definitum esse sine definitione,& quacumque parte illius, at substantia ingreditur definitionem accidentis ex 7.Met. tex. 4. quia inhærentia actualis est de essentia accidentis, nam ex Philosopho accidentis esse est inesse, & accidentia dicuntur entia, quia entis 7.Met.tex.2. per quod insinuatur, rationem formalem entitatis accidentium esse inhesionem actualem ad substantiam. Tum 5. si actualis inherentia non identificaretur accidenti, tunc alia inhærentia media inhereret illi, & tunc de ista inhærentia inhærentiæ quærendum est, quomodo se habeat ad primam inherentiam,& sic daretur processus in infinitum. Tum tandem, ait Aversa cit. neque omnis quantitas esse potest sine subjecto, nam nec tempus potest esse sine motu, cùm tempus sit quantitas successiva, nec numerus esse potest sine rebus numeratis, cùm tamen sit quantitas discreta.

48 Resp. ad hæc omnia ex Scoto loc.cit. Ad 1. tenet paritas, ut per se esse,& esse in alio dicunt aptitudinem, sic enim unum ita convenit uni, ut prorsus alteri repugnet, at non omninò tenet, ut dicunt actum nisi quoad hoc, quod substantia carere potest actuali subsistentia in proprio supposito,& esse in alio, sicut patet de natura in Verbo,& accidens actualis inhærentia, ut patet de accidentibus Eucharistiæ. Ad 2. ait Doctor, substantiam esse accidente priorem aptitudinaliter, sed non semper actualiter,& in proposito accidentia panis in Eucharistia adhuc talem retinent posterioritatem aptitudinalem in ordine ad substantiam panis, licet actualem non retineant ob desitionem panis, & ita verum est semper, accidens, ut posteriùs non posse esse sine respectu ad substantiam, ut aptitudine priorem. Ad 3. valet assumptum de illo, quod ingreditur definitionem, ut genus, vel differentia, non ut additum, quo modo substantia ingreditur definitionem accidentis; & si dicas, etiam correlativum ingredi definitionem relativi tantum, ut additum, & tamen adhuc relativum sine correlativo esse non posse subdit Doctor, hoc ideo evenire, quia relativum est,& non quia accidens præcisè. Ad 4. negatur assumptum, accidentis esse dicitur inesse non quidem actualiter, sed aptitudinaliter solùm, quatenus per hanc aptitudinem essentiam accidentis solemus circumscribere,& cum accidentia dicūtur ab Arist. entia, quia entis, inquit Doctor ly, *quia* non semper dicere notam causæ formalis, sed quandoq; efficientis tantum, vel causæ materialis extrinsecę, ut in proposito. Ad 5, inquit Doct. albedinē inhærere inherentia realiter distincta, idest uniri subjecto media unione accidentali, quę dicitur inhæsio, at hec non inheret alia inherentia realiter distincta, sed se sola unitur albedini, quia, quod alicui est ratio essēdi tale, illud seipso est tale,& ideò sicut actionis non datur alia actio, qua producatur, ita nec unionis datur alia unio, qua uniatur subjecto. Ad 6. nec tēpus re vera est propriè species quantitatis, nec si esset, a motu realiter distincta poni deberet, idem dicendū de numero, quod non est vera species quātitatis, nec si esset, a rebus numeratis realiter dictincta poni deberet, ut suo loco diximus in Log. disp. 7. q. 2. art. 1.

49 Secundò probatur specialiter de qualitatibus, non posse separa-
tas

tas existere à quocunque subjecto. Tum quia si albedo esset separata à quantitate, esset sensibilis,& insensibilis, corporea,& spiritualis; sensibilis esset, quia adhuc foret qualitas tertiæ speciei, esset insensibilis, quia quod non est quantum, non est sensibile; esset spiritualis, quia in tali statu esset indivisibilis, esset corporea, quia est qualitas de tertia specie. Tum quia etiam Canonicus ipse, qui omnium accidentium separabilitatem à subjecto conatus est tueri, loc.cit.1. concl.1. fatetur, esse quædam accidentia absoluta ex innata eorū conditione ita subjecto alligata, ut nec Deus ipse supplere posset eorum exigentiā, sanitatem affert pro exemplo, quę est adæquatio humorum ita corpori animalis alligata, ut à corpore separatam existere, repugnet prorsus. Tum denique hujus quoque generis videntur in universum omnes actus vitales, quorum tanta est dependentia à principio vitali, ut ab eo petant necessariò produci, & in eodem recipi, alioquin nec vitales actiones forent, nec immanentes.

Resp. ad 1. ex Scot.4.d.12.q.2. negando sequelam, nam albedo separata à subjecto adhuc in se foret sensibilis, quia apta movere sensum, & corporea, ac divisibilis, quia haberet adhuc pluralitatem partiū integralium, quia tamen non esset sub modo quantitativo, qui est necessaria conditio ad exercitium sensationis, & divisionis, subdit Doctor, quod in tali statu ob quantitatis defectum non foret sensibilis, & divisibilis potentia proxima, ita sub B. Ad 2. ait Sco.quodl. 18. sub I. sanum, & pulchrum, cæterasque qualitates de quarta specie non esse propriè qualitates, & accidentia absoluta, sed potiùs relativa, poni tamen in predicamento qualitatis, quia habent modum denominandi,& prædicandi qualitatis, quatenus prædicant de subjecto modo quodam absoluto, non referendo illud expresè ad aliud, sicut esse partem, vel esse simile. Ad 3. possunt etiam actus vitales secundùm absolutas eorum entitates à potentiis vitalibus separari, & conservari,& adhuc actus vitales dici deberent, ac immanentes, quatenus ex natura sua adhuc exigerent produci à principio vitali, & in eodem recipi ex vi talis productionis, ut fusius in lib. de Anim.

50 Tertiò arguit specialiter Canonicus pro separabilitate accidentis respectui; Quæcumque essentialiter distinguuntur, sunt mutuo separabilia, relatio prædicamentalis, & fundamentum sunt hujusmodi, ergo &c. minor patet, probatur major, quia sicut ad identitatem essentialem sequitur necessariò impossibilitas separationis, ita ad distinctionem essentialem separabilitas.

Resp. valere majorem cum sua probatione, quando unum ab altero essentialiter non dependet, at in proposito relatio dependet essentialiter à fundamento, & termino, cum sit essentialiter habitudo inter duo extrema. Contra urget Can. Tum quia dependentia relationis ab extremis intrinseca, & essentialis esse nequit, qualis est totius à partibus, quia nec fundamentum, nec terminus sunt de intrinseca ratione,& essentia relationis, cum sint entia absoluta. Tum quia primum simpliciter independens, ut est Deus, potest terminare omnem dependentiam, & supplere vicem cujuslibet terminantis eam.

Resp. quod licet extrema non sint de essentia accidentis relativi, tamen habitudo inter illa est de essentia, vel potius ipsamet essentia illius,& falsum est, primum simpliciter independens posse omnem dependentiam immediatè terminare, nec eam propositionem simpliciter, & absolutè concedit Scot.3.d.1.q.1. & quodl.19. imò nec ipse Canon. qui fatetur art.1. propositionem illam, quicquid Deus potest cum causa secunda, potest sine illa, intelligi tantùm in genere causæ efficientis, Contra urget Canon. vel fundamentum in ordine ad relationem se habet, ut causa efficiens, vel finalis, vel formalis, vel materialis, si ut efficiens, & finis, ergo potest Deus supplere causalitatem ejus, cum supplere possit causalitatem extrinsecam præsertim efficientis, & finis; si ut materialis, (quia in genere causę formalis non videtur concurrere posse) vel concurrit, ut materia ex qua, vel in qua: non primum, quia materia non est pars intrinseca relationis; si secundum, jam in hoc convenit cum accidente absoluto, quare sicut in absolutis potest supplere Deus eorum dependentiam talem a subjecto, cùm sit causalitas materialis extrinseca, ita etiam poterit in respectivis.

Resp. relationem prædicamentalem pendere à fundamento in genere causę efficientis,& materialis in qua, alia tamen ratione, ac accidens absolutum, nam accidens absolutum pendet à suo subjecto præcisè in ratione subjecti, sed respectivum pendet ab eo etiam in ratione fundamenti, undè quamvis cum fundamēto in ratione subjecti non habeat majorem connexionem accidens respectivum, quam absolutum, quia sic est causa materialis extrinseca utriusque, quę a Deo suppleri potest, tamen cum fundamento in ratione fundamenti majorem habet connexionem accidens respectivum, quam absolutum, & hoc ex sua specifica differentia, quatenus respectus est, quia etiam relatio divina, quamvis non sit accidens, nec esse potest, nec concipi sine fundamento, quia est essentialiter habitudo inter duo extrema, unius, ut fundamenti, alterius, ut termini, ita colligitur ex Scot. cit. 4.d.12.q.1. ad tertium principale, & q. 2. ad 4.

51 Sed contra, adhuc instat Can. Tum quia dependentia relationis à fundamento etiam in ratione fundamenti adhuc est in genere causę extrinsecę quam Deus supplere potest. Tum quia relatio in ratione relationis non videtur indigere fundamento, nisi ut sustentetur, sed causalitas materialis, licèt in ratione recipientis suppleri a Deo nequeat ob imperfectionem annexam, potest tamen suppleri in ratione sustentantis. Tum tandem quia relatio potest esse sine tali dependentia, cum hæc sit respectus extrinsecus adveniens, & alterius prædicamenti, ac proindè ab ea separabilis.

Resp. negando, quod dependentia relationis à fundamento in ratione fundamenti, etiamsi sit in genere causę extrinsecę possit suppleri à Deo,& cum communiter dicitur, omnem talem posse à Deo suppleri, & nullam talem esse simpliciter necessariam, nisi sit ad causam simpliciter primam, ait Doct.4.d.12.q. 1. & supra E. & sub S. id intelligi debere in absolutis, non in respectivis, quia accidens respectivum in hoc distinguitur ab absoluto, quod ubi absolutum esse potest sine quocumq; quod non est de illius essentia, & ideò dicitur absolutum; accidens respectivum pendet essentialiter etiam ab eo, quod non est de ejus essentia, & sine ipso prorsus esse nequit, & ideò dicitur respectivum, idest, necessariò aliud à se essentialiter respiciens Ad 2. negatur assumptum, quia relatio divina nulla indiget sustentatione, cum sit per se subsistens, & tamen indiget fundamento, ista igitur indigentia oritur ex intrinseca ratione relationis, quatenus relatio est. Ad 3. falsum est, dependentiam relationis à fundamento esse alterius generis à relatione, cùm potiùs sit differentia constitutiva ejus; ut distinguitur ab absoluto, cum esse in fundamento, ita sit de essentia relationis, ut esse ad, velut ad terminum sicut in prædicamento relationis distinctum est.

52 Quartò arguit ad idem Rubion 4.d.12.q.3. Tum quia per hoc solùm ostendi potest separabilitas accidentis absoluti, quia est realiter à subjecto distinctum, ergo pariter dicendum erit de respectivo; si à subjecto ponatur realiter distinctum. Tum 2. quia oppositorum causæ debent assignari oppositæ, ergo si causa inseparabilitatis duorum est realis eorum indistinctio, causa inseparabilitatis erit realis distinctio; Quod si dicatur accidens absolutum non ideò præcisè esse à subjecto separabile, quia est realiter distinctum, sed etiam, quia est accidens absolutum, respectivum verò esse inseparabile, non quia realiter indistinctum, sed potiùs quia respectivum; Tum obiicit Rubion, se dicturum è contra, quod accidens respectivum est separabile, quia respectivum, non autem absolutum, quia absolutum. Tum 3. quicquid Deus potest se solo facere, potest etiam se solo conservare, sed potest se solo facere respectum sine extremorum concursu, ergo & se solo conservare, probatur minor, quia Deus continet virtualiter causalitatem cujuscunque causæ secundæ, & ejus effectum perfecto modo, sed non perfecto modo contineret, si tantùm virtualiter partialiter contineret. Item Deus dicitur causa prima, quia in nullius effectus productione pendet essentialiter à concursu causæ secundæ, ergo respectu omnium est causa totalis quantum est de se, & potest quemcumque effectum se solo producere immediatè, si placet, & si non potest quemcumque effectum se solo immediatè producere, respectu alicujus effectus erit causa partialis necessariò, quod maximam dicit imperfectionem. Tum 4. quia relatio Scoti superius adducta ad probandam separabilitatem accidentis absoluti à subjecto, vel nihil concludit, vel æquè concludit etiam de respectivo; ratio erat, quia nullus effectus dicit dependentiā essentialem à causa extrinseca, nisi simpliciter prima, & ideò cum accidens absolutum habeat subiectum pro causa extrinseca, quia subjectum non est de essentia ejus, & non sit causa prima, consequenter dependentia accidentis ab eo non erit essentialis simpliciter; planè tota hæc ratio currit pari passu de accidente respectivo, ut per eam discurrendo patebit.

53 Resp. ad 1. Neoterici, negando, quòd accidens respectivum realiter à subjecto distinguatur, quia nequit ab eo separatum existere, quod inquiunt necessario requiri, ut aliqua duo dicantur realiter distingui; sed præterquam quod sic respondendo videtur committi manifesta petitio principii, quia hæc est lis de nomine, & per distinct. realem hìc aliud non intelligimus, quam solam negationem realis identitatis, sivè ita realiter distinctum ab aliquo possit se solo existere, sivè non ideò concedimus, accidens respectivum esse aliquid extremis realiter superadditum,& ab eis realiter distinctum, sed negamus, indè posse deduci realem separabilitatem, neque accidentis absoluti separabilitas a subiecto precisè deducitur ex eius distinct. reali ab eo, sed etiam ex independentia essentiali ipsius ab eo, quia absolutum est. Ad 2. valet assumptum in causis, præcisis, sed negant, reale indistinctionem esse causam præcisam inseparabilitatis duorum, est utique causa sufficiens, sed non præcisa, potest enim aliundè provenire, ut ex dependentia essentiali unius ab alio, vel necessaria coexigentia,& cùm inquit Rubion, si nos dicimus, accidens absolutum esse posse tali subiecto, quia absolutū, ipsum è contra dicturum de respectivo; prorsus irrationabiliter loquitur, nam in hoc distinguuntur ens absolutum,& respectivum, quod absolutum esse potest, & concipi sine omni eo, quod non est de ejus essentia, at non respectivum, quod hac ratione præsertim respectivum dicitur, quia secundùm suam quidditatem non solùm respicit sua predicata intrinseca, sed etiam aliqua, quæ sunt extra ejus essentiam. Ad 3. dicendum est ex Lichet.3.d.1.q.1. paulò supra. §. *Ad arg. principalia &c.* quod aliud est loqui de accidente absoluto, aliud de respectivo, quia etsi Deus posset immediatè causare utrumque (maximè loquendo de respectu extrinsecus adveniente, qui propria factione fieri potest) non concurrente aliqua causa in secunda genere efficientis causæ, est tamen differentia, quia accidens absolutum non de necessitate determinat sibi aliquod subjectum, à quo actu dependeat, sed respectivum quodcumque determinat sibi de necessitate aliquod subjectū à quo actu dependeat, velut à fundamento ex sua intrinseca ratione, nec propterea dicetur Deus imperfectè continere, & per modum causæ partialis effectum causę secundę; Tum quia per allatam responsionem ponitur Deus causa totalis respectus,& extrema intervenire dicuntur solùm in ratione recipientis, vel terminantis; Tum quia etiamsi ponatur aliquis effectus ex sua peculiari ratione necessariò simpliciter exigere concursum causę secundę, ut est de composito, quòd necessariò petit concursum materiæ,& formæ, nec sine
tali

tali concursu potest à Deo fieri, & de actibus vitalibus in sententia multorum, qui postulant necessario concursum potentiæ vitalis, non idcircò Deus dici debebit causa partialis, & sufficiens respectu horum effectuum, neque id arguit in Deo defectū virtutis, quia hujusmodi effectus non sunt alio modo factibiles, sicut eò quia Deus facere nequit, quod implicat, non ideò dicimus, eum impotentem, quia potentia est solùm respectu possibilis, non impossibilis. Ad 4. negatur, rationem Scoti æquè concludere de accidente respectivo, sicut de absoluto; nec verum est Doctorem absolutè dixisse, nullum effectum dicere dependentiam essentialem à causa extrinseca, nisi simpliciter prima, sed dixit; nullius effectus absoluti dari dependentiam essentialem ab aliqua causa extrinseca, nisi simpliciter prima, neque ita arguendo committit petitionem principii, ut infert Rubion, quia non gratis assumit Doctor ibi hanc propositionem, sed pluribus eam ibi probat.

54 Quintò demum arguitur; Tum quia in omnibus dependentiis magis est necessaria dependentia à primo, quàm à secundo, sed accidens relativum dependet à substantia, ut à subiecto priori, ab accidente verò, ut à subiecto posteriori, ut patet de similitudine, & equalitate, ergo si potest esse sine dependentia priori, quæ est magis necessaria, ut de facto contingit in Eucharistia, tanto magis esse poterit sine posteriori; Tum etiam quia si accidenti respectivo repugnat esse sine subiecto, vel hoc repugnat sibi quatenus accidens, vel quatenus relativo; non primum, quia tunc repugnaret omni accidenti, neque secundum, quia tunc non repugnaret relationi divinæ inhærere.

Resp. Scot. ad 1. sub M. quod dependentia relationis à fundamento est essentialissima, itaquod sine ea non potest consistere ratio relationis, quare si substantia nequeat esse fundamentum immediatum relationis (quod tamen falsum est) sed tantum accidens, necesse erit, relationem magis dependere ab accidente, quàm à substantia, & hoc non quia relatio est accidens, sed quia relatio. Ad 2. ait ibidem, quòd si subiectum accipiatur in ratione subiecti, hæc repugnantia oritur in relatione creata, non quia sit accidens, nec quia relatio, sed quia talis relatio, nimirum accidentalis; quod si subiectum accipiatur in ratione fundamenti, hæc repugnantia oritur ex natura relationis, ut relatio est, & ita etiam relationi divinę repugnat esse sine subiecto, hoc est sine fundamento.

ARTICULUS II.

Quomodo accidens separatum conservetur

55 Dicendum est 1. accidens separatum non indigere novo perfeitatis modo positivo ad sui conservationem. Concl. est 5c. in 4. d. 12. q. 1. & 6. §. *Ad argum. &c.* ubi accidenti separato nullum concedit novum perfeitatis modum positivum pro ejus conservatione, & ut per se existere dicatur, sed tantùm negativum, quatenus scilicet, prosequitur Deus conservationem accidentis secundùm suam entitatem, & subtrahit concursum, quo conservabat subjectum, & inherentiam accidentis in subjecto, & sequuntur Scotistæ omnes illo in loco, Aret. Faber, Iribarnes, & Alii. Constat magna ex parte hæc Conclusio ex dictis superiùs de forma substantiali disp. 2. q. 3. art. 3. nunc addenda sunt, quæ propria videntur formæ accidentalis. Prob. itaque Concl. Primo, quia hujusmodi modus non videtur possibilis, nam vel esset substantialis, vel accidentalis; non primum, quia accidens non est capax modi substantialis; neque secundùm; Tum quia cùm sit accidens, non minus erit dependens, quàm illud, cujus est modus, & sic non poterit facere ipsum per se esse. Tum quia cùm sit imperfectior accidente, cui additur, erit magis dependens illo. Tum tandem quia omninò repugnare videtur accidenti, vel modo accidentali facere rem per se existentem, & à subjecto independentem, nam accidentis esse, est inesse, & à subjecto semper aliquo modo dependere, & quidem implicat, modum accidentalem, qui est minoris entitatis, & majoris dependentiæ, quàm accidens, cui additur, reddere illud per se existens.

Deindè etiam si talis modus possibilis foret, attamen nullo modo videtur necessarius, nam quidquid petitur ab hoc modo, salvari potest per actionem extrinsecā Dei, ut patebit discurrendo per singula. Cajet. 3. p. q. 78. ar. 1. indicavit necessarium hujusmodi modum in quantitate specierum Eucharistiæ, ut redderet quantitatem aptam ad sustinenda cætera accidentia, ut faciebat substantia, & ideò appellavit hunc modū superadditū quantitati vicesubstantiæ, vicemateriam. Sed frustra ad hoc munus obeundum excogitavit Cajet. hunc modum, nam vel ipsum ponit velut subiectum ultimatè sustentans quantitatem, ut quantitas deinceps in virtute ipsius cetera sustineat accidentia, & hoc non est defendere accidens sine subjecto, sed potius esset tribuere illi aliud subiectum loco prioris, ut benè arguit Aversa q. 21. sect. 4. Si verò non ut subiectum quantitis, sed potius, ut modus per se existendi, quantitatem coadiuvans ad fulcimentum alium accidentium ponatur, hoc totum haberi potest per actionem Dei conservantem, & sustentantem, unde quantitas diceretur alia accidentia sustinere, quia ipsa sustentatur à Deo in genere efficientis causæ, ergo potest haberi effectivè per actionem Dei quidquid habetur formaliter per intrinsecum modum per se existendi.

Cajet. ibid videtur judicare, hunc modum esse necessarium in quantitate specierum, ne dicere cogamur quantitatem ibi existere violenter, & omnes actiones, & mutationes, quæ ibi interveniunt, esse miraculosas, quod tamen dicendum esset, negato huiusmodi modo, nam quamvis quantitas sufficiat ad salvandum, quod naturaliter fiant alterationes in Eucharistia contingenter, attamen sine tali modo, qui sit velut virtus substantiæ, non posemus salvare, illa accidentia posse nutrire, substantiam producere, & corrumpere, sicut poterant coniuncta.

56 Sed neque ob id necessarius est hic per se existendi modus; Tum quia accidentia ex sua natura nata sunt inherere, & dependere à subiecto, ergo talis modus, quia ea reddit independentia, videtur ea constituere in statu magis violento, quam modus existendi per se negativus, unde, ut non dicantur violenter accidentia separata existere, sufficit, quod Deus in genere efficientis causæ illa sustentet, ita enim supplet eorum indigentiam, ut non dicantur violentiam simpliciter pati. Tum quia sicut accidentia, dum sunt coniuncta substantiæ, nec virtute propria, nec in virtute substantiæ possunt producere, vel corrumpere substantiam, ita neq: id poterunt separata in virtute istius modi, præsertim si ponatur accidentalis, & si quid tale evenit in Eucharistia, id evenit virtute divina, & hoc est rationabilius, quam tribuere accidentibus actionem eis repugnantem. Tum tandem falsum est, ablato tali modo, omnes actiones, quę fiunt circa accidentia, fore miraculosas, & adhuc melius esset actiones illas ponere miraculosas, quam constituere illud maximum miraculum, quod accidens habeat modum substantiæ, vult Cajet. & adhuc maneat accidens, ergo si conceditur actio, qua quantitas, per se existit independenter à subiecto; iam superfluus est alius modus per se existendi; undè Suar. Tom. 3. 3. p. disp. 56. sec. 2. & Vasq; disp. 19. 4. cap. 2. minus consequenter loqui videntur, dum præter novam actionem divinam, ex vi cuius quantitas existat independenter à subiecto, exposcunt novum per se esendi modum. Neq; satisfacit, quod ait Becanus de Sacram. c. 20. q. 1. in fine actionem novam, & à subiecto independentem sufficere quidem ad hoc, ut quantitas non indigeat subjecto, non tamen ad hoc, ut separetur ab eo, sed præter actionem requiri modum per se existendi actuali inherentiæ repugnantem; Non sufficit, nam per hoc solùm, quod Deus prosequatur accidentis conservationem secundùm entitatem suam, & cesset à conservatione subiecti, vel inhærentiæ accidentis in eo, sufficienter intelligitur accidens sine subjecto existere absque productione aliculus novi modi, quia ut notavit Basol. 4. dist. 12. q. 1. art. 2. in fine, separatio non est actio positiva termini alicuius, sed destructio inhæsionis.

57 Coninchius de Sacram. q. 77. ar. 1. d. 2. ex alio cap. deducit necessitatem hujus novi modi, inquit enim impossibile esse, rem aliquā existere, nisi in suo genere sit ultimo determinata, impossibile enim est, animal existere, nisi contractum ad certam speciem, & certum in dividuum; Item impossibile est, quantitatem existere extensam, nisi habeat certam figuram, & sic de aliis, ergo similiter accidens nequit conservari sine inhærentia, nisi accipiat alium modum, quo ejus existentia terminetur, sicut per inhærentiā terminabatur prius, alioquin hęc ult. maneret in determinata, & quasi vaga, ac incerta.

Sed neq; ob id necessarius est novus per se existendi modus in accidente separato, verum utique est, omnem rem necessariò debere habere suum modum essendi, veluti terminum existentiæ; sed falsum est, hunc terminum necessario importare entitatem positivam, subsistentia enim, quæ est terminus ultimatus substantiæ, probabiliter in negatione consistit, ut docet Scot. 3. d. 1. q. 1. & idipsum confirm. exemplo quantitatis adducto à Coninchio: nam quantitas secundùm longitudinem terminatur puncto, secundùm latitudinem linea, secundùm profunditatem superficie, & tamen hujusmodi termini in multorum sententia non prorsus improbabili, non dicunt aliquid positivum.

Aversa q. 21. sec. 4. ait, accidens separatum necessariò conservari debere per aliquid positivum superadditum. Tum quia conceptus essendi per se, est conceptus positivus, & non merè negativus. Tum quia sicut datur positivus modus essendi in alio, ita possibilis erit positivus modus esendi per se illi oppositus. Tum denum, quia natura substantialis non potest existere absque omni modo positivo essendi, vel per propriam subsistentiam, vel per unionem ad alienam, ergo tanto magis id necessarium erit in natura accidentali, quia natura substantialis non indiget suo modo subsistentię per modum dependentiæ, sed tantum per modum terminationis, at forma accidentalis verè indiget inhærentia per modum dependentiæ. Sed neque Aversa sufficienter ostendit hujusmodi necessitatem, nam quamvis conceptus essendi per se independenter ab alio, tam actualiter, quam aptitudinaliter diceret conceptum positivum, & non merè negativum, quod tamen non est omninò certum, tamen conceptus essendi per se cum independentia actuali à subjecto non est conceptus necessariò positivum. Et quamvis detur modus positivus essendi per se, oppositum modo positivo essendi in alio, non ob id concluditur, hunc modum debere accidenti convenire, cum potiùs substantiæ proprius videatur. Et denique ex hoc, quod natura substantialis, ablata propria subsistentia debeat existere necessariò per unionem ad alienam, quod tamen non est omnino certum, non benè infertur, accidens è contra; ablata inhærentia actuali, non posse per se existere, absque positivo modo superaddito, nam naturam esse in alieno supposito formalissimè dicit respectum positivum unionis, at accidens esse per se, idest sine subiecto; non præsefert necessario conceptum positivum, sed salvari potest per negativum. Et quamvis forma accidentalis indigeat inhærentia per modum dependentiæ non probat sufficienter Aversa, hanc indigentiam supplere debere necessario in genere causæ formalis; per intrinsecum modum per se existendi, nam nos dicimus, suppleri posse in genere causæ efficientis per actionem Dei conservantem, & sustentantem accidens extra subiectum.

58 Denique quando hic etiam existendi modus possibilis esset, & necessarius, adhuc ex eo c. difficultatem ingerit, quia nec ipsi Adversarii explicare sciunt, in quo consistat talis modus, quidve formaliter dicat, nam hoc positivum esse nō potest nova res, aut virtus substantialis, in sensu, quo loquebatur Cajet. ut sup. probatum est; nec poni potest nova accidentis existentia quasi prius existeret existentia subjecti, nam sicut accidens, dum est in subiecto, habet propriam entitatem à subiecto realiter distinctam, ita habet propriam existentiam licèt ab eo dependentem. Neque potest poni modus absolutus per se existendi repugnans inhærentiæ actuali; Tum quia hic repugnare videtur naturæ accidentis, sicut caliditas naturæ aquæ. Tum quia non melius devenire possumus in cognitionem hujus modi necessarii ad conservationem accidentis, quam ex Mysterio Euchar. ubi separatum conservatur; at ex hoc mysterio non colligitur talis modus absolutus positivus per se existendi, ut ipsemet Aversa fatetur loc. cit. unde tandem elegit Aversa fateri, hunc modum, quo quantitas separata existit in Eucharistia, esse modum quendam unionis ipsius quantitatis ad corpus Christi diversum omninò ab inhærentia. Sed adhuc difficilius est explicare hunc modum unionis accidentis peculiarem ad substantiam, quia non sit inhærentia, nam accidens intrinsecè uniri substantiæ aliud non videtur esse, quam illi inhærere: unde Aversa declarat ignotum per ignotius.

In oppositum præter objecta disp. 2. q. 3. art. 3. obiicies iterum ex Suar. Tum quia modi positivi communiter resultant in rebus, quando modus oppositus destruitur, nam in naturalibus non aufertur talis situs à corpore, nisi detur alius; non aufertur a linea recta rectitudo, nisi detur obliquitas vel similis alius modus; In supernaturalibus non aufertur à corpore Christi modus circumscriptivus essendi in loco in Euchar. nisi detur modus sacramentalis; ab humanitate eiusdem non aufertur modus subsistentię, nisi posita unione ad Verbum, ergo etiam in proposito, non aufertur inhærentia ab accidente, quin detur modus oppositus. Tum etiam quia modus essendi, qui est ultimatus terminus rei non potest auferri, quin alius modus essendi resultet loco illius, divisa enim linea, & ablato puncto continuante, resultant alia puncta terminātia, ergo ablata inhærentia ab accidente, quæ est terminus existentiæ illius, necessario resultabit alius modus positivus.

59 Resp. negando paritatem assumptam à Suar. quia modi, quos recenset Suar. vel sunt absoluti, & connaturales, ut rectitudo, & obliquitas in linea, atque ideò necessario pullulant à rebus, vel sunt respectus extrinsecus advenientes, qui positis fundamento, & termino, & conditione, regulariter necessariò resultant, ut sunt unio hypostatica, ubi, situs, &c. Modus verò existendi per se positivus vel repugnat accidenti, vel saltem ei connaturalis non est, ut inde ad ablationem inhærentiæ, necessariò in ipso debeat exoriri, nam ad ablationem inhærentiæ ex natura rei solùm haberi potest in accidente pura negatio existendi in alio, quæ à Scoto appellatur modus per se essendi negativus, & planè paritas in argumento assumpta, si valeret, plus probat, quam velit Suar. probat enim, & unionem in humanitate Christi ad Verbum ablata propria subsistentia oriri ex natura rei in ipsa, & modum sacramentalem oriri ex natura rei in corpore Christi ad ablationem modi quantitativi, quod falsum est, etiam in sententia ipsius in Met. disp. 40. sect. 4. Ad aliud patet ex jam dictis, non esse de ratione termini existentiæ rei, quod semper consistat in aliquo positivo; & in sententia Nominalium præsertim puncta terminans in linea dicit solam carentiam ulterioris longitudinis.

Secundò obiicies ex Coninch. Sicut figuram ultimò terminat extensionem quantitatis, ita inhærentia, & subsistentia ultimò terminant existentiam accidentis, & substantiæ, ergo sicut impossibile est conservare quantitatem extensam, & tollere ab ea unam figuram, quin ei detur alia, ita videtur impossibile tollere ab accidente inhærentiam, nisi detur modus oppositus illi. Accedit, quod sicut quantitas sive figura foret interminata, ita accidentis existentia sine inhærentia, nisi habeat alium modum, quo terminetur.

60 Resp. negando paritatem assumptam, quia figura est modus connaturalis quantitatis, & relatio quædam necessario resultans in re quanta ex varia dispositione, & terminatione partium ejus, ut docet Scot. in 4. d. 12. qu. 4. P. at modus per se subsistendi positivus non solum non est connaturalis accidenti, verum ipsi directè repugnat, sicut modus inhærendi substantiæ, neque propterea existentia accidentis interminata manebit, si ei non tribuatur modus hic subsistendi positivus sed modo negativo terminabitur: Possemus etiam cum Tromb. 7. Met. q. 3. distinguere de duplici figura quantitatis, positiva, quæ dicit determinationem extrinsecam, & reponitur in prædicamento qualitatis ab Arist. & privativa, quæ dicit determinationem intrinsecam, nihil positivum addens ultra corpus de genere quantitatis, sed tantùm privationem ad ulteriores partes, & licèt quantitas esse nequeat sine figura privativa, potest tamen esse sine positiva, ex quo concluditur solùm, data paritate non posse ab accidente auferri inhærentiam, quin ei tribuatur subsistentia negativa.

61 Dicimus 2. accidens separatum non indigere ad conservationem suę entitatis novo concursu diverso à priori secundùm rem, quo conservabatur in subiecto. Concl. satis probata manet disp. 2. qu. 3. art. 3. ubi ostendimus, esse de mente Scoti 4. d. 12. q. 1. R. & iterum modo probatur, ostendendo, nullam urgere necessitatem novi concursus; nam vel ponendus esset ad supplendam causalitatem subiecti, ut contendit Coninch. quia prius influebat Deus, ut causa partialis, & conservabat accidens cum subiecto, & modò influit, ut causa totalis, & conservat sine subiecto; concursus prior erat de se insufficiens ad conservandum accidens, posterior est sufficiens; prior erat concursus generalis, posterior est specialis. Sed hæc ratio non urget ad ponendum novum influxum à priori diversum secundùm rem, quia, ut diximus loc. cit. disp. 2. nu. 52. & fusè probat Vulpes tom. 1. p. 2. disp. 7. art. 6. concursus Dei, quem causis secundis exhibet, est de se sufficientissimus ad ponendum se solo effectum secundum rem, & solum secundùm modum dicitur partialis, & insufficiens, ut ibi declaratum est, quia si esset insufficiens, & partialis secundùm rem, licèt in actu primo esset independens à concursu causarum secundarum, tamen ut hic, & nunc exhibetur in actu secundo esset essentialiter dependens à concursu illarum, quod est contra rationem influxus causæ primæ. Accedit ex ibi dictis, quòd quando modò Deus producit aliquem effectum cum causa secunda, & deinde illum conservat sine concursu causæ secundæ, fatentur etiam ipsi Adversarii, influxum conservativum Dei non esse secundùm rem diversum à priori, ergo concursus ille, quo effectum producit cum causa secunda, sufficit se solo ad illum ponendū. Neque concursus, quo se solo conservat accidens sine subiecto, dicitur specialis, quia sit diversus secundùm rem ab eo, quo conservabat illud in subiecto, & dicebatur generalis, sed tantum quia est diversus ab eo secundùm modum, prior concursus dicebatur generalis, quia debitus erat de communi lege; posterior dicitur specialis, quia à Deo exhibetur in tali rerum ordine, in quo illum exhibere non tenetur de communi lege.

62 Vel necessarius esset novus concursus, & alterius rationis à priori, quia ex vi prioris concursus conservatur accidens in subiecto, ita quod terminus adequatus eius est accidens inhærens ex vi posterioris conservatur sine subiecto, ita quod terminus adæquatus eius est sola entitas accidentis, ut dicebat Beccanus sup. cit. Sed neque id urget ad ponendum novum concursum à priori diversum secundum rem, quia falsum est, per eandem actionem conservari entitatem accidentis, & inhærentiam eius, nam unio accidentis est entitas diversa ab entitate accidentis, & prorsus diversa est productio accidentis, & unionis, & manere potest entitas accidentis in variata, variato modo unionis, atque ideo cum actio, quæ attingit præcisè entitatem ipsius accidentis, distincta sit ab actione, quæ attingit unionem, cessante ista, perseverante illa conservabitur accidens extra subiectum eodem concursu, quo prius secundùm rem, licèt diverso secundum modum.

Vel denique concursus iste, quo conservat accidens sine subiecto, diceretur alterius rationis à priori, quia prior erat eductivus, nam erat cum dependentia à subiecto, posterior est creativus, quia à subjecto independens; eductio autem, & creatio sunt actiones alterius rationis, ita dicebant Suar. & Vasq. suprac. Sed neque hac ratione ponendus est novus concursus alterius rationis à priori; Tum quia generatio, & creatio essentialiter non differunt, sed tantum ratione connotari, quatenus generatio connotat subiectum, ex quo fit forma, non autem creatio, sicut è contra eodem modo ratione connotati differunt annihilatio, & corruptio, ut P. Vulpes disp. 8. de Angelis art. 10. n. 1. notavit ex Scoto 4. d. 11. q. 4. & quodl. 10. Tum quia, ut notavit Aversa qu. 21. sect. 4. in fine, in formis, quæ fieri possunt per eductionem, & creationem, huiusmodi actiones possunt differre tantum per concomitantiam illius actionis, quæ terminatur ad inhærentiam, etiam si semper una, & eadem sit illa actio, quæ attingit præcisè entitatem ipsius formæ.

In oppositum arguit Coninch. necessarium esse novum concursum diversum à priori. Tū quia in universum loquēdo, alius est influxus primæ causæ, quo cum secunda influit in effectum, & alius, quo se solo illum producit, alius v. g. influxus quo producit Deus lumen una cum Sole, & deinde absente Sole, solus illud deinceps conservaret, quia tunc influeret modo quodam determinato ad hunc effectum in particulari, itaut spectato præcisè modo, quo Deus hic, & nunc influit; necessariò producatur hoc lumen, ubi antea influebat concursu indeterminato, itaut spectato præcisè modo, quo prius influebat non magis esset natus, sive determinatus producere lumen quam calorem, vel frigus; nam Deus quantum est ex parte sua eodem modo concurrit cum aqua frigefaciente, igne calefaciente, & Sole illuminante, sicut qui inflat organa, eodem modo concurrit ad omnes sonos, quos organa diversimodè pulsata edunt. Tum quia nihil potest in conservari ab aliquo pendere, sine quo æquè facilè conservatur, sed ponere Deum eodem concursu accidens separatum conservare, quo prius quando erat in subiecto, est dicere, æquè facilè illud conservare sine subiecto, ac cum subiecto, ergo prius non dependebat à subiecto in conservari; Tum tandem quia quando conservat independenter à subiecto, supplere debet causalitatem eius, sed hoc fieri nequit, nisi adhibendo maiorem concursum, sicut quando duo homines levant aliquod pondus, si unus posteà se solo levat illud, nequit supplere causalitatem alterius, nisi adhibendo maiorem concursum.

63 Resp. negando assumptum, fore scilicet alium influxum secundùm rem, quando lumen conservaret sine Sole, ab eo, quo cōservabat cum Sole, nam etiam de facto plurimi sunt effectus, qui cum causa secunda efficiente produntur à Deo, & deinceps sine ea conservantur, & tamen Adversarii fatentur, hujusmodi influxum Dei conservativum non esse à productivo diversum, & negatur, concursum Dei esse indeterminatum, genericum, & quasi confusum, ac determinabilem ad hunc, vel illum effectū specie; Tum quia hoc repugnat perfectioni

ni concursus primæ causæ, quod satis ex Coninch. exemplo convincitur, nam qui pulsat organa, utique perfectiori modo concurrit ad sonum edendum, quàm qui tantummodò inflat; Tum quia in communi sententia Adversariorum individuatio effectus pendet à Deo, & à Deo determinatur, ergo si concursus divinus est determinatus adhunc effectum in individuo, tanto magis determinatus erit ad effectum in specie; Tum tandem quia utique concursus Dei materialiter sumptus est illimitatus, ac virtualiter multiplex, tum specie, tum numero, nunquam tamen dici potest, vel debet determinabilis, indifferens, & confusus, quia hæc repugnant perfectioni eius, ut fusè probat Vulpes cit. disp. 7. art. 5. Ad 2. concedimus, nihil essentialiter simpliciter ab aliquo pendere in conservari, sine quo æquè facilè conservatur, potest tamen pendere essentialiter secundùm quid, & adhuc absque eo æquè facilè conservari ab agente infinitæ virtutis, qui proindè æquali facilitate omnia producit, & conservat sine ullo omninò labore, vel conatu; jam verò, ut docet Scot. 4. d. 12. q. 1. nullus effectus creatus essentialiter simpliciter dependet in esse à causa secunda, sed tantum à prima, & dependentia illius ad eam talis est, ut ipsa sola continuata sufficiat ad esse, & conservari talis effectus, & ideò æquè facilè potest à Deo conservari forma in subjecto, ac sine subjecto. Ad 3. dicimus, Deum se solo operantem, vel conservantem supplere concursum causæ secundæ, non secundùm rem, sed tantum secundum modum, non sinendo causas secundas secum agere, neque suppleret adhibendo majorem concursum, quia divinus concursus non potest recipere intensionem, vel remissionem, & paritas assumpta de duobus levantibus pondus est prorsus dispar, quia concursus eorum est limitatus, & finitus, qui proindè intendi debet ad ponendum majorem effectum; vide, quæ diximus disp. 2. q. 3. art. 3. nu. 32.

64 Sed quærit Coninch. loc. c. n. 11. hanc responsi. evertere, dicendo, quod cum ipse inquit, Deum majori influxu uti debere, dum effectum se solo producit, vel conservat, non vult dicere, Deum debere magis laborare, & in agendo fatigari, & difficiliùs effectum producere; Sed tantum inquit, se velle insinuare, effectum in tali casu potentiorem influxum, sivè causæ conatum requirere, & virtutem ipsius agentis magis applicari debere ad agendum, sivè hoc faciat cum majori, sivè cum æquali difficultate, nam potest causa majori conatu influere in effectum, & si non laboret magis; quod etiam in Deo locum habet, nam si ponatur se solo ex tribus lignis unum calefacere, ut duo, secundum, ut sex, tertium omninò non calefacere, utique ex parte Dei debet hujus rei reddi aliqua causa, nec alia reddi posse videtur, nisi quia diversimodè Deus se habet circa hæc ligna, quatenus nimirum suam vim agendi erga unum applicat, ut duo, erga secundum, ut sex, & erga tertium nullo modo, & in hac sensu majorem dicetur adhibere concursum calefaciendo lignum, ut sex, quam calefaciendo, ut duo.

Verùm ita explicando majoritatem, vel minoritatem divini concursus benè loquitur Coninch. neque in hoc sensu illam negamus, nam utique major influxus ex parte Dei requiritur ad producendum totum universum, quàm ad unum tantùm accidens, neque hæc majoritas, aut minoritas explicari debet per aliquam intensionem, vel remissionem in velle divino conceptam, aut per majorem, vel minorem difficultatem ad agendum, sed dicitur major, vel minor, quatenus ipsum velle divinum, quamvis sit formaliter semper unus, & idem actus, est tamen ob suam illimitationem virtualiter multiplex, atque ideo æquivalens majori, & minori actioni. Attamen ex hoc non probat Coninch. debere Deum majorem adhibere conatum, & concursum, quando conservat accidens separatum, quia tunc tantum argui potest ex parte Dei major influxus, quando major est effectus, sed quando effectus est idem, arguit. idem, quia non variatur actio circa eundem terminum absque ulla variatione ipsius termini; in casu autem nostro terminus divinæ actionis est entitas ipsius accidentis, quæ intrinsecè invariata manet, ac proindè eandem semper actionem terminabit; quod autem varietur extrinsecè ob defectum subjecti, non infert, in actione conservativa ejus diversitatem secundùm rem, sed tantum secundùm modum, undè sicut est eadem entitas accidentis nunc, & priùs, & tantum diverso modo se habent, ita est eadem actio divina secundùm rem, & tantum diversa secundùm modum.

65 Secundò arguit idem. Formam materialem extra subjectum existere, est omninò supernaturale, sed hoc esset falsum, si adhuc ei sufficeret idem omnino concursus divinus, qui sufficit, ut existat in subjecto, ergo hic non sufficit, sed novus est necessarius, major patet, probatur minor, quia nihil est supernaturale, quod à causa naturali cum concursu ei debito fieri potest, per hoc enim differt præsertim effectus naturalis à supernaturali, quod ille à causa naturali est concursu ei debito fieri possit, hic non possit; atqui secundùm sententiam nostram (inquit Coninc.) causa naturalis, Sol v.g. posset cum solo concursu generali naturaliter sibi debito lumen in aere producere (annihilato aere) conservare extra subjectum, ergo talis conservatio, sivè existentia luminis, non esset supernaturalis.

Resp. neg. minorem, ad cujus probat. iterùm neg. minor, utpotè in qua assumitur casus impossibilis, posse nempè Deum (annihilato aere) adhuc adsistere subjecto, quia talis conservatio esset actio creativa, quę creaturę convenire non potest, ut fusè probat Doct. 4. d. 1. q. 1. Potest igitur se solo Deus conservare lumen in aere iam à Sole productum, aere annihilato, eo concursu, quo priùs secundum rem; concursus tamen istæ conservativus, etsi foret idem qui priùs secundùm rem, non tamen diceretur lumini connaturalis, quia influxus conservativus non est lumini debitus, nisi in subjecto, eo modo, quo Adversarii supernaturalem ponunt concursum, quo Deus materiam sine forma conservaret, etiamsi idem foret concursus, quo priùs conservabatur cum forma secundùm rem.

Sed contra hanc Respons. instat Coninch. Tum quia si ut aliquid dicatur existere supernaturaliter, sufficeret, ipsum existere alio modo ab eo, ad quem natura sua ordinatur, sequeretur, lapidem supernaturaliter in sublimi loco detineri, quod est falsum, sicut igitur eò quia lapis eodem concursu potest in eo statu conservari, quo in suo statu naturali, hic concursus dicitur ei debitus, & connaturalis, nec dicitur ulla ratione in tali statu supernaturaliter existere; idem erit dicendum de accidente extra subjectum, si posset ibi eodem concursu conservari, quo in subjecto conservabatur; Tum quia nulla unquam res in quocumque statu ponatur, postulat sibi substrahi concursum divinum, ergo falsum est, accidens extra subjectum concursum hunc non exigere, Probatur antecedens, quia nihil postulat sui ipsius destructionem, sed conservationem, ad quam inter omnia concursus divinus est summè necessarius. Alias instantias facit Coninch. contra allatam respons. quæ quia illi falso supposito innituntur, quòd Deus possit cum Sole concurrere ad conservandum lumen, aere annihilato, consultò dimittimus, velut nullius momenti.

66 Resp. hujusmodi instantias urgere etiam contra conservationem materiæ sine forma, ut discurrenti patet, undè etiam Adversarii tenentur illas solvere; Ad 1. igitur dicimus, ut aliquid dicatur existere supernaturaliter, utique non sufficere, ipsum existere alio modo ab eo, ad quem natura sua ordinatur, ita enim monstra producerentur supernaturaliter, aqua supernaturaliter ascenderet sursum ad replendum vacuum, & lapis denique supernaturaliter existeret sursum; Ut igitur aliquid modo supernaturali existat, debet existere alio modo ab eo, ad quem tam natura sua ordinavit, quàm natura universi, si enim existat alio modo ab eo, ad quem natura sua particularis ordinavit, existat tamen eo, ad quem ordinavit natura universalis utiq; non dicetur existerere supernaturaliter, quia concursus Dei generalis adhuc est debitus, undè si daretur Vacuum, aquæ sursum ascendenti ad illud replendum tenetur Deus concurrere de communi lege, & talis ascensus, naturalis foret, non supernaturalis; Non igitur dicitur lapis sursum naturaliter existere eò præcisè, quia eodem concursu à Deo ibi conservatur, quo priùs in centro, sed quia ille idem concursus ad huc in tali statu est ei debitus ob indigentiam naturæ universalis. Ad 2. tota vis argumenti consistit in verbis, quando enim dicimus, accidens extra subjectum non exigere concursum Dei conservativum, sed potiùs petere substractionem, non simpliciter, & absolutè hoc pronunciamus; sed dicimus, illum non exigere secundùm communem naturæ cursum, & ita non est natura particularis rei, quæ subtractionem petat divini concursus, sed potiùs natura universi. Accedit, quòd dum dicimus, res in tali statu, vel tali non exigere influxus divini continuationem, aliud insinuare nolumus, nisi Deum de communi lege non teneri illis adsistere per suum illapsum generalem.

Tertiò obicit Beccan. ci. Actiones distinguuntur essentialiter à terminis formalibus, sed productio rei ex nihilo, vel conservatio ejus sine subjecto, tamquam terminum adequatum respicit rem ipsam solam, non autem inhærentiam ejus in subjecto; productio verò, vel conservatio rei dependens à subjecto, non solum respicit rem illam, sed etiam inhærentiam, ut terminum adæquatum, sicut ergo inter terminos adequatos est formalis distinctio, ita etiam interactiones concipienda est. Confirmari potest, quia eadem actione videtur conservari forma in subjecto, qua conservatur inherentia illius: Deum enim conservare formam in subjecto, non est, nisi conservare inhærentiam illius in eo, ergo cessante inhærentia formæ, cessat illa actio, qua forma conservabatur in subjecto, & ita forma deinceps per novam actionem extra subjectũ conservabitur.

67 Resp. negando minorem quo ad 2. partem, quia ut sæpius dictum est, distincta est actio, qua producitur, & conservatur entitas formę, ab ea, qua producitur, & conservatur inhærentia ejus, sicuti enim respectus extrinsecus adveniens, qualis est inhærentia formæ, alia actione producitur ab ea, qua producuntur extrema, ut Scot. docet in 3. d. 1. q. 1. ita etiam alia actione conservatur, licèt dependenter ab eis. Ad Conf. negatur assumptum; ad Probat. dicimus, committi fallaciam secundum plures interrogationes, ut unam; dum enim dicimus, formam conservari in subjecto, duo re vera dicimus; pronunciamus enim formam conservari in rerum natura, & explicamus insuper modum, quo conservatur, quæ duo diversas actiones important, unam, qua explicatur conservatio accidentis in rerum natura, aliam, qua explicatur modus conservationis ejus, scilicet inhærentia.

Recentior quidam Scotista in doctrina Neotericorum enutritus præsertim verò in materia de divino concursu cum causis secundis, quod sit re vera de se insufficiens, & partialis, proindeque dependens essentialiter ab actione causæ secundæ in productione effectus, non tamen formę materialis à Deo extra subjectum eodem influxu secundùm rem, quo prius conservabatur, dum erat in subjecto, & solum secundùm modum variato, & contra eam sic argumentatur, quia si concursus ille, quo eam in subjecto conservat, est se solo sufficiens ad conservandam formam absque subjecto, esset etiam sufficiens se solo ad conservandam formam in subjecto, sed hoc est falsum, quia tunc forma materialis nullo modo à subjecto dependeret, nec in

in fieri, nec in conservari; Tum quia optimè colligitur effectum non dependere ab aliqua causa, qua ablata adhuc poneretur effectus, immò hinc colligitur animam rationalem non fieri dependenter à materia, licèt producatur materia, quia concurrit ad ponitur à Deo, est se solo sufficiens, & eo posito poneretur anima, quamvis non esset materia. Denique concursus Dei cum materia ad conservandam formam est volitio, qua vult conservare formam dependenter à subjecto; concursus, quo conservat eam extra materiam, est volitio conservando eam independenter à subjecto, ergo non est idem concursus. Nec sufficit dicere concursum, quo producit formam in materia, sufficientem esse secundùm rem, sed insufficientem quoad modum; Quia materia actu concurrit ad substantiam formæ producendam, ergo non sufficit concursus Dei quoad substantiam, tum quia ostendi non potest ad quem modum formæ requiritur concursus materiæ. Nec rursus valet dicere, quod quamvis concursus Dei sit sufficiens concursus, tamen creaturæ non sit superfluus, licet non sit necessarius; Nam illud est superfluum ad ponendum rem, sine quo res de facto poneretur, & quidem æquè facilè; sed si concursus Dei sit sufficiens, eo solo posito necessario poneretur forma, & æquè facilè, ergo concursus mareriæ esset superfluus.

Hæc argumenta coincidunt cum relatis ex Coninch. nec novam ingerunt difficultatem; ad 1. jam diximus omninò distinguendam esse actionem, qua conservatur entitas ipsa formæ à Deo, & qua conservatur ejus unio ad subjectum; ex vi prioris conservatur entitas formæ absolutè præscindendo à subjecto, & solum ex vi posterioris conservatur in subjecto; & ex vi prioris actionis dumtaxat continuatæ dicimus formam etiam extra subjectum conservari posse, non ex vi posterioris, quia tunc utique, sequeretur formam materialem nullo modo à subjecto dependere; & gratis concedimus ex vi prioris influxus conservari non posse formam in subjecto, quia influxus ille terminatur ad solam entitatem formæ, & indifferens est ad conservandam formam, dum est in subjecto, vel extra subjectum, sed præcisè conservatur ex vi posterioris, qui terminatur ad unionem, per quam formalissimè dicitur forma inhærere subjecto. Ad secundum anima rationalis non dicitur conservari dependenter à materia, quia ejus unio cum materia non est sustentatio, at unio aliarum formarum est sustentatio, & ideò dependenter ab illa conservantur; & hæc sustentatione ablata, licet deinceps conservaretur forma à Deo extra subjectum, non indè benè deducitur, formam à materia non dependere, quando illi inhærebat, quia licet ista ablata, adhuc remaneat forma, non tamen eo modo, quo prius, quia, non in subjecto sustentata, quod habebat beneficio materialis influxus. Ad tertium utique non est idem concursus ille, quo conservatur entitas absoluta formæ præcisè, & ille, quo conservatur ejus unio cum subjecto, sed sunt diversi, sicut diversæ sunt entitates formæ, & unionis; cæterum est idem concursus ille prior, qui terminatur ad solam entitatem formæ, tam dum est in subjecto, quàm dum est extra subjectum. Replicæ autem illæ, quas affert hic Auctor contra illam distinctionem nostram de sufficientia, vel insufficientia divini concursus secundùm rem, vel modum, manifestè ostendit ipsum non percepisse sententiam nostram de natura divini concursus; sed legat, quæ de divino concursu dicimus infrà disp. 8. quæst. 3. art. 2. in fine, breviter enim indè illam capere poterit, si ei non sufficit explicatio in hac ipsa quæstione allata; falsum etiam est, quod ait, si forma eodem divino concursu extra materiam conservari potest, ostendi non posse ad quem modum formæ requiratur concursus materiæ; requiritur enim ad hoc, non ut conservetur quoad substantiam, & suam absolutam entitatem, quia æquè benè conservari sic potest per solum divinum concursum; sed ut conservetur modo materiali, & sustentativo; Neque hinc sequitur, concursum causæ secundæ esse superfluum ad ponendum effectum, quia alias à Deo poni posset per eundem concursum; nam esset idem secundum rem, non tamen secundum modum; quatenus licèt sit idem, non tamen eodem modo applicatur, dum causas secundas assumit ad agendum, & dum agit sine ipsis, quod infra disp. 8. in fine bene explicatur; immo per illam replicam posset probari, causas secundas super fluere, quia absolutè loquendo, & æquè benè potest Deus facere se solo, quod facit cum eis.

QUÆSTIO V.

An omnes formæ accidentales educantur de potentia subjecti.

68 QUæsitum vertitur de formis naturalibus, & artificialibus, sed quia Philosophia nostra ad Theologiam est ordinata, ideò ad formas quoque ordinis supernaturalis illud extendemus. Circa formas naturales omnes conveniunt, illas, quæ per propriam actionem, subjectique transmutationem fiunt, educi de potentia subjecti; at quæ non fiunt per propriam actionem, aut subjecti transmutationem, à pluribus negantur educi; hac de causa negatur Alensis 8. Metaph 13. Sonc. 7. Met. quæst. 8. Ægid. in 2. dist. 13. quæst. 2. & quidam Alii, lumen, & species intentionales educi de potentia subjecti, eò quòd fiunt in instanti sine resistentia, & abjectione contrarii, atque ideò sine transmutatione subjecti. Rursus hæc de causa negant Alii relationes omnes, & formas etiam absolutas, quas vocant modales, quarum ratio consistit in sufficienti actu entitatem aliquam, sine qua nullo modo esse possunt, cujus generis ponunt unionem, figuram, & alia hujusmodi educi de potentia subjecti, quia per se resultant absque propria actione, undè sicuti non dicuntur produci, sed comproduci, ita nec dici debent educi, sed conduci, ita Conimb. 1. Phys. cap. 9. quæst. 12. art. 6. & art. 7. & Alii quamplures, quod etiam affirmant de potentiis animæ, & cæteris qualitatibus à suis subjectis naturaliter manantibus.

Circa formas artificiales Conimb. modò cit. art. 7. negant, educi de potentia subjecti, quia subjectum ad eas habet potentiam obedientialem potius, quàm naturalem. Alii idem asserunt quod Conimb. sed alia ratione, quia nimirum formæ artificiales potius per se resultant, quàm propria actione fiant. Alii tandem id asserunt, quia formæ artificiales, ut sic supra naturalitatem non addunt, nisi denominationem quandam extrinsecam sumptam ab arte, quæ est in artifice, denominatio autem extrinseca non educitur ex subjecto denominato.

Circa formas supernaturales Alii in universum affirmant, illas creari, ut Scholastici omnes Antiquiores ob earum eminentiam, Alii asserunt in universum educi de potentia, ut Scholastici Recentiores ob earum accidentalitatem, ita Suar. disp. 15. Metaph. sect. 2. & 3. Thom. in 3. part. disp. 9. sect. 1. Vasq. 1. part. disp. 174. & alii passim, & declarant educi gratiam, & cætera dona supernaturalia ex potentia Animæ, non quidem naturali, sed obedientiali, & etiam hoc modo loquitur Jo: de S. Thom. quæst. 4. art. 2. cum tamen art. 1. asseruisset ad eductionem formæ requiri, quod forma sit connaturalis, & proportionata subjecto, & subjectum in potentia naturali ad illam. Aversa concedit, gratiam, & virtutes infusas fieri dependenter à subjecto, cùm sint accidentia, attamen inquit, ad differentiam qualitatum naturalium meliùs dici infundi, quàm educi, ita quæst. 20. sect. 7. Scotistæ distinguunt de formis supernaturalibus, & actus supernaturales concedunt educi de potentia subjecti; nam id docet Scot. expresè 1. dist. 17. quæst. 4. §. *Ad argumenta*, &c. ad 3. habitus verò supernaturales negant educi de potentia subjecti, & asserunt, produci per veram creationem, ità enim videtur loqui Scot. cit. quæst. 6. collat. in fine, & in 4. dist. 1. quæst. 5. §. *Contra istam opinionem*, &c. & §. *Ad primam ergo quæstionem*, &c. Et alibi sæpè, ita Fuentes 1. Phys. quæst. 4. diff. 2. art. 4. Vulpes tom. 1. par. 2. disp. 3. art. 1. Faber in 2. disp. 6. cap. unic. & in 4. disp. 2. cap. 3. & cæteri Scotistæ passim circa illum locum.

ARTICULUS I.

Resolutio quæsiti de formis naturalibus, & artificialibus.

69 PRo decisione Quæsiti; Notandum est, varietatem opinionum in hac re oriri ex vario modo declarandi, quid sit, formam educi de potentia materiæ, nam Auctores plurimi ad libitum conditiones confingunt, & multiplicant ad veram eductionem requisitas, ut ab eductione has, vel illas formas excludant arbitratu suo, quod faciendum non est, alioquin quilibet posset confingere conditiones pro libito ad eductionem requisitas, & ab eductione, quas vult, formas excludere. Standum igitur est ad id, quod de eductione determinavimus disp. 2. quæst. 7. art. 2. quod nimirum ratio formalis constitutiva eductionis consistat in dependentia à subjecto, quia per hanc formaliter distinguitur eductio à creatione, undè si præter dependentiam à subjecto, aliæ postulantur conditiones ab Auctoribus, sunt penitus superfluæ, & ab eis confictæ, sicut etiam si ad creationem alias conditiones requirerent præter independentiam à concursu subjecti; hoc prænotato.

Dicimus, omnes formas accidentales tam naturales, quam artificiales in universum educi de potentia subjecti. Conel. sequitur ex dictis loc. supra cit. de natura eductionis, tenet Ruvius 1. Phys. tract. 2. quæst. 3. Aversa loc. cit. in fine, & Prob. 1. universum de omnibus ratione ex natura eductionis deducta. Formam educi de potentia materiæ nil aliud est, nisi quod fiat dependenter materia illam sustentante, & formæ illæ dicuntur educibiles, quæ sunt talis naturæ, ut non possint per se existere separatæ, sed debeant à materia dependere, & sustentari, & debeant produci dependenter à subjecto, sed omnes formæ accidentales sunt hujusmodi, ergo omnes sunt educibiles, & educuntur de potentia subjecti. Major probatur; Tum quia eductio formæ est fieri ejus cum dependentia à subjecto, & per hoc distinguitur à creatione; Tum quia inter omnes formas, sola anima rationalis dicitur creari, quia suapte natura subsistens est, neque ex indigentia intrinseca petit fieri in subjecto, & in subjecto conservari, nam juxta ejus naturam potest etiam fieri extra subjectum, & conservari, & ex hoc arguimus ejus independentiam à corpore etiamsi in corpore ita producatur, ut in nullo prorsus instanti sit extra illud; Probatur minor, quia accidentis esse, est inesse unde ex intrinseca indigentia petit suapte natura fieri in subjecto, & in eo conservari, undè si aliter fiat, & conservetur, hoc est miraculum, & præter naturam.

Deindè Prob. specialiter de illis formis, quæ ab Auctoribus excludebatur de eductione, quia in earum productione carebant aliqua conditione, quam isti postulabant ad eductionem, nam in primis formæ intentionales educuntur de potentia subjecti, quia non producuntur ex nihilo, quod autem fiant in instanti, &

producantur sine transmutatione subjecti cum abjectione contrarii, non obstat, quin verè educantur, quia istæ sunt conditiones prorsus impertinentes ad eductionem, nam eductio non consistit in hoc, quod fiat in tempore, vel cum habitudine ad alterationem præcedentem, sed consistit in dependentia actionis, quia fit forma, à subjecto, immò ad veram, & physicam mutationem non requiritur abjectio contrarii, sed sufficit sola privatio præcedens in materia formæ subsequentis.

70 Neque in his formis, quæ non fiunt per propriam actionem, sed potius ad productionem subjecti per se resultare dicuntur, impedit talis resultantia, quin à suo subjecto educi dicantur; Tum quia tales formæ adhuc essentialiter pendent in esse, & fieri à subjecto, ita ut neque per Dei potentiam fieri possint extra subjectum, quod præsertim verificatur de formis relativis, & modalibus, quæ ita petunt in Adversariorum sententia esse subjectis assixæ, ut sine illis fieri, & conservari prorsus repugnet; Tum quia licèt propter hanc resultantiam dicantur comproduci, attamen ob hunc loquendi modum non intelligitur excludi qualiscunque activitas subjecti, quia subjectum re vera aliquo modo activè se habet ad illas, sed quia talis actio consequitur necessariò priorem, per quam subjectum producebatur, ideò non censetur propria, & per se actio, sicut ergo productio harum formarum non est sine aliqua activitate subjecti, ita non est sine aliquali eductione earum ex illo. Quod si ob necessariam sequelam hujus actionis eductivæ ad productivam subjecti velit quis dicere, hujusmodi formas non educi, sed coeduci, non inficiamur, quia hoc magis spectat ad modum loquendi, quam ad rem; & nobis sufficit, ut fiant cum vera dependentia à subjecto; Tum etiam, quia ex supradictis de natura eductionis, ad causalitatem materialem sufficit prioritas naturæ subjecti ad formam, nec necessariò requiritur prioritas temporis, sed quantuncumque effectus dicatur suæ causæ coævus, semper tamen causa censetur illum præcedere natura, ergo quantumcunque necessariò resultent formæ quædam accidentales ad productionem suorum subjectorum, semper tamen posteriores illis natura erunt, quod sufficit, ut ex eorum potentia dicantur eductæ; Tum tandem, quia etiam si relationes intrinsecus advenientes fieri, & resultare necessariò dicantur ad productionem extremorum, ut docet Scot. 1. dist. 17. quæst. 2. P. relationes tamen extrinsecùs advenientes non ita necessariò resultant, sed actione propria produci possunt, immo & aliquæ motum terminare, ut docet Scot. 3. dist. 1. quæst. & quodl. 11. vide disp. 7. quæst. 2.

71 Ex his denique sequitur, omnes formas artificiales educi de potentia suorum subjectorum, quia formæ artificiales, ut Scot. in 4. dist. 1. quæst. 1. sub S. non sunt, nisi quædam relationes, & figuræ resultantes in materia artificis ex tali incisione, vel compositione partium, unde de ipsis idem debemus ferre judicium, quod de cœteris formis relativis, & parum refert, quod subjectum harum formarum non sit in potentia naturalis ad illas, sed obedientiali respectu artis humanæ, nam quidquid sit de hoc, de quo Doctor. videri potest 2. dist. 18. quæst. unic. C. jam ex doctrina superius tradita de natura eductionis habetur, quòd necesse non est, subjectum esse in potentia naturali ad formam, quæ de ipso educi debet.

In oppositum objices 1. formas intentionales non fieri per eductionem, quia eductio est actio transmutativa subjecti, & per hoc à creatione distinguitur, sed species intentionales fiunt in subjecto sine abjectione contrarii, & lumen in medio, ergo &c. Accedit, hujusmodi qualitates non solùm fieri in corporibus elementaribus, sed etiam in cœlestibus, at nulla forma educi potest de potentia Cœli, alias Cœlum alterabile foret, & recideret peregrinas impressiones. Demum plures formæ eductæ nequeunt esse in eodem subjecto, at plures formæ intentionales esse possunt, ergo &c.

72 Resp. neg. assumptum, nam transmutatio impertinens est ad eductionem, ut docet Bassol. 2. dist. 13. quæst. unic. art. 2. ad 3. & potest fieri vera actio, & passio etiam sine motu, ut Scot. docet in 4. dist. 43. quæst. 5. L. & falsum est, eductionem distingui à creatione essentialiter per mutationem, distinguuntur enim per dependentiam, vel independentiam, à subjecto, & denique falsum est, productionem formarum intentionalium fieri sine transmutatione, etiamsi non interveniat abjectio contrarii. Ad 2. non est inconveniens, Cœlum esse alterabile alteratione, ut ajunt perfectiva, talis autem est alteratio, quæ fit per hujusmodi qualitates. Ad 3. assumptum non est universaliter verum.

Secundo Objicitur, quod qualitates connaturales, relationes, & aliæ formæ modabiles non fiant per eductionem, quia de ratione eductionis est, ut forma fiat per actionem distinctam ab illa, qua fit subjectum, terminet nempè propriam productionem pendentem necessariò à concursu materiali subjecti, sed qualitates connaturales, quæ in subjectis fiunt per meram resultantiam ad productionem subjectorum, non fiunt per actionem distinctam ab ea, qua fit subjectum, ergo &c. Deinde relationes, præsertim intrinsecus advenientes, eadem actione producuntur, qua extrema, itaut non habeant aliam causam efficientem à causa efficienti extremor. ex Scot. 1. dist. 17. quæst. 2. ergo à fundamento non educuntur. Tandem si formæ modales educerentur, etiam ipsa eductio deberet educi, & esset propriè effectus materiæ, quod tamen falsum est, ut dicemus disp. de principiis in facto esse.

73 Resp. posse dupliciter intelligi, quod hujusmodi qualitates non habeant propriam actionem, & productionem diversam à productione subjecti, primò in hoc sensu, quod nullam omnino terminent actionem, sed secundariò producantur per actionem substantialem, qua fit subjectum, & ex vi ejusdem actionis in eo resultent, & ita falsum est, quia ex vi actionis substantialis nunquam haberi potest terminus accidentalis, ut Scot. docet in 4. dist. 10. quæst. 1. B. quia secundùm veram Philosophiam, substantia, & accidens diversas semper terminant actiones, nec eadem actione fieri possunt, & ideò nec primariò, nec secundariò haberi potest accidens per actionem substantialem; vel ita intelligi potest, quod habeant quidem propriam actionem distinctam ab actione productiva subjecti, propria tamen, & per se actio non censetur, quia natura sua consequitur, & resultat a termino alterius actionis, unde nec propriam habet novitatem, nec ut terminus potest acquiri per motum, sed tamen per naturalem resultantiam, & ita verum est, quod non habent propriam actionem, nec propriam terminant productionem, sed ex hoc non benè infertur, quod non educantur de potentia subjecti, quia ad veram eductionem sufficit, quod forma fiat per propriam actionem in hoc secundo sensu; sic enim intelligitur intervenire concursus materialis subjecti. Ad 2. patet per idem, namque relationes etiam habent propriam productionem in hoc secundo sensu, neque Scot. cit. hanc denegavit extremis, sed tantùm illam, quæ sufficit ad motum, ut dicitur Disp. de Relat. Ad 3. sicut actio, & productio se ipsa dicitur ab agente dimanare, & non media alia actione, ita eductio eodem modo dici debet pendere à subjecto, undè sicut productio dicitur fieri, ut Quo, ab agente, ita & eductio, ut Quo dicetur fieri ex subjecto, unde & ipsa suo modo à materia pendebit, licèt non propriè, ut ejus effectus, sed tantùm ut ejus causalitas.

ARTICULUS II.

Resolutio. Quæsiti de formis supernaturalibus.

74 Dicimus, probabile esse, non solùm actus supernaturales, sed etiam habitus educi de potentia sui subjecti. Hæc concl. probari potest 1. ex dictis in Concl. præced. Tum quia omnis forma accidentalis, cum sit apta inhærere subjecto, nata quoque est fieri, & conservari dependenter ab eo, & ideò cùm omnes formæ supernaturales in ratione accidentis conveniant cum formis naturalibus, poterunt & ipsæ, ac debebunt educi de potentia suorum subjectorum, sicut & naturales, cum hoc discrimine tantùm, quod habitus supernaturales immediatè educentur à Deo; Tum quia ideò anima rationalis dicitur creari, & non educi de corpore, licèt in nullo instanti etiam naturæ priùs sit in se, quam in corpore, cum existentia rei non mensuretur per instans naturæ, quia de se nata est subsistere, unde quantumcunque in corpore producatur, semper independenter ab eo producitur, & illud respicit, ut subjectum merè in quo, non ex quo, ergo cùm habitus supernaturales non sint formæ natæ per se subsistere si in primo instanti, quo fiunt, fiunt in subjecto, planè ex eo educentur, nam hoc est, formam educi de potentia materiæ, non prius in se produci, quam in subjecto, si est forma nata inhærere; Tum etiam si gratia poneretur in uno instanti creata, deinde animæ infusa, etiam si in fieri à subjecto non dependeret, adhuc tamen dependeret in conservari, quia non est forma subsistens, ut anima, atque ita consequenter ejus desitio erit corruptio, & non annihilatio, quia definit in subjecto, à quo dependebat in conservari, ex quo postea sequitur, quod etiam per eductionem incipere debeat, si definit per corruptionem; Tum deindè, quia Scot. ipse 4. dist. 1. quæst. 1. Hh. omnem illam formam vocat materialem; idest ex materia eductam, vel educibilem, quæ ex natura sua necessariò inclinatur naturaliter, ut sit actus materiæ, ita quod suaptè natura aliter nequeat existere, sed per hoc excluditur sola anima rationalis, quæ non cum tali necessitate inclinatur, ut sit actus materiæ, quia suaptè natura, & secluso miraculo potest extra illam existere; Tum denique actus supernaturales educuntur de potentia subjecti ex Scot. 1. dist. 17. quæst. 2. Pp. ergo idem dici poterit, & debebit, etiam de habitibus nam nulla ratio potest adduci de habitibus, quæ non elidatur in actibus.

Deindè Prob. post Conclusionem, eo quia nulla suppetit ratio convincens ad oppositum, ut patebit discurrendo per singulas rationes, & capita, ex quibus solent Scotistæ probare, gratiam, & cœteros habitus supernaturales creari. Vel enim probaretur ex existentia, & excellentia horum habituum, ut probant Fuentes, & Faber, non ita excellentes sunt habitus isti in ordine gratiæ, & gloriæ, sicuti anima rationalis in serie naturæ, ergo petunt à Deo creari sicut anima. Item habitus isti elevant animam, & ejus potentias supra totum esse naturæ, & præsertim gratia est participatio quædam divinæ naturæ, ergo non possunt hujusmodi formæ tam excellentes virtualiter contineri in causis naturalibus, cùm principium naturale habere nequeant, qua de causa dicitur in Psalm. 83. *gratiam, & gloriam dabit Dominus, &c.*

75 Sed ratio hæc non convincit, & refunditur in actibus, nam etiam actus sunt ordinis superioris, & gratuiti, immò sunt formæ excellentiores ipsis habitibus, ut omnes fatentur, & nos suo loco dicimus in lib. de Anim. & apud omnes certum est, visionem beatificam esse gratia excellentiorem, & etiam ipsi actus elevant animam supra totum esse naturæ, ergo sicuti actus educuntur, ita dici poterit de habitibus, & quando ait Psaltes, gratiam, & gloriam dari à Domino, utique negare non intelligit concursum materialem ex parte creaturæ; per gloriam enim intelligit visionem, & fruitionem, ad quas secundùm omnes concurrunt intellectus, & voluntas Beatorum, nedum in genere causæ materialis, sed etiam efficientis. Sic etiam quando communiter dicitur, formam supernaturalem non contineri in causa naturali, id totum intelligitur in genere causæ efficientis, quatenus homo non potest ex suis viribus attingere aliquem actum supernaturalem sine speciali auxilio Dei, non autem per hoc excluditur concursus creaturæ in genere causæ materialis. Immò majori ratione videntur Scotistæ posse, ac debere defendere hanc Concl. quàm Thomistæ, quia gratia secundùm Thomistas est forma ex natura rei hominem justificans, & Deo gratum reddens, & tantæ excellentiæ, ut negent in creatura potentiam etiam passivam naturalem in ordine ad illam, sed Scotistæ inquiunt, hoc munus non competere gratiæ ex natura rei, sed tantum ex divino decreto, & ponunt animam in potentia passiva naturali ad eam, sicut & ad cœtera dona supernaturalia, ergo potiori ratione possunt hanc concl. asserere Scotistæ, quàm Thomistæ. Paritas tandem assumpta à Fuentes de anima rationali in serie naturæ, & de gratia, & cœteris habitibus in ordine gratiæ, & gloriæ, non tenet, quia anima rationalis est forma substantialis, & spiritualis, & ideo attingi nequit à potentia generativa in genere causæ efficientis, & est forma per se subsistens, & hac de causa concursum in genere causæ materialis etiam excludens, at habitus supernaturales, licèt ob eorum excellentiam excludeant omnem causam secundam efficientem, quia tamen sunt formæ accidentariæ, causam materialem non excludunt.

76 Vel oppositum Concl. nostræ probaretur ex supernaturalitate habituum, ut idem Fuentes supra cit. infinuat, quia nimirum habitus isti ab intrinseco, & substantialiter dicuntur supernaturales, atque ideò petunt ab intrinseco à solo Deo produci, & creari. Sed hæc etiam ratio non valet, nam præterquamquod non est omninò certum, an gratia sit supernaturalis ab intrinseco, & secundùm substantiam, cum effectus supernaturalis ejus reddendi hominem. Deo gratum attendatur à Scotistis penes extrinsecum Dei decretum, non autem ejus naturam; adhuc retunditur in actibus, quia etiam actus sunt supernaturales, & aliqui communiter asserunt supernaturales secundùm substantiam, ut visio, & fruitio beata, qui tamen adhuc ponuntur educi de potentia subjecti; ergo supernaturalitas non impedit eductionem habituum supernaturalium ex suis subjectis.

Vel probaretur oppositum Concl. ex spiritualitate habituum supernaturalium, ut facit Pater Vulpes loc. cit. disp. 3. art. 1. nu. 8. quia si gratia educeretur de potentia subjecti, & alii habitus supernaturales, non amplius essent formæ spirituales, sed materiales; Tum quia omnis forma educta de potentia materiæ dicitur materialis; Tum quia hac præcisè de causa anima intellectiva est spiritualis, quia non educitur de potentia sui subjecti, quòd si ex eo educeretur, statim evaderet forma materialis. Accedit, quod si gratia, & cœtera dona supernaturalia educuntur de potentia subjecti, poterit agens naturale, naturaliter, & immediatè sua virtute attingere prædictas formas, cum limitatio suæ potentiæ solùm prohibeat aliquid simpliciter de nihilo producere, seu independenter ab omni subjecto.

Sed neque hæc ratio urget, quia falsum est, qualemcunque eductionem de potentia subjecti facere formam materialem, nam species intelligibiles, & actus intelligendi, & volendi educuntur de potentia animæ, & tamen materiales non sunt, hoc est formæ corporeæ, & extensæ; & in sententia ipsius Vulpes actus supernaturales educuntur de potentia subjecti, & tamen adhuc sunt spirituales; solùm ergo eductio formæ de potentia subjecti corporei, & extensi facit formam materialem corpoream, & extensam, & hac de causa rationalis anima extensam, & corporea diceretur, si de subjecto educeretur, quia ejus subjectum est corporeum & extensum. At eductio formæ de subjecto incorporeo non reddit ipsam materialem in hoc sensu, idest corpoream, & extensam, sed materialem in eo sensu, quo Scot. loquitur 4. 1. quæst. 1. Hh. ubi illam formam appellat materialem, quæ nata est à materia dependere, & non in se subsistere. Fallum item est, quod subdit Vulpes, posse agens naturale attingere immediatè omnem formam educibilem de potentia materiæ naturaliter, & ex suis viribus, nam anima sensitiva, & vegetativa formæ sunt materiales, & ex materia educibiles, & tamen naturaliter attingi nequeunt.

77 Denique quod Scot. inclinaverit in oppositam partem, nos deterrere non debet à Concl. posita, nam ubicunque ponit, gratiam, & cœtera dona creari, vel loquitur conditionatè, ut in 1. dist. 17. quæst. 2. Pp. vel textus signatur pro extra, ut eadem distinctio propè finem, vel loquitur ad hominem, ut in quarta dist. 1. quæst. 5. §. *contra istam opinionem, &c.* & §. *Ad primam ergo quæst. &c.* ibi enim ex eo præsertim probare contendit contra Div. Thom. Sacramenta non esse causas physicas gratiæ, nec principales, nec instrumentales, quia gratia in sententia D. Thom. creatur, & creatura nequit creare, nec principaliter, nec instrumentaliter, & quod loquatur ad hominem, patet præsertim ex §. *Contra istam opinionem, &c.* ubi arguendo contra Div. Thom. inquit, animam esse in potentia obedientiali ad formas supernaturales, cum tamen in sententia Doctoris sit in potentia naturali passiva, unum dumtaxat locum invenimus non ab aliis citatum, quod viderimus in 3. dist. 11. quæst. 1. §. *Qui istam opinio, &c.* ubi ait, Angelum, animam, & gratiam propriè creari, quia de nihilo producuntur, & ita loquitur, ne recederet à communi modo loquendi Scripturarum, & Patrum, qui dicunt, gratiam in nobis à Deo creari, vel concreari, quæ tamen auctoritates possent explicari, ut D. Thom. explicat 1. 2. quæst. 110. art. 2. ad 3. ubi ita loquitur: *gratia dicitur creari ex eo quòd homines secundùm ipsam concreantur, idest in novo esse constituuntur ex nihilo, idest non ex meritis, secundùm illud ad Eph. 2. creati in Christo Jesu in operibus bonis*: itaque sensus Scripturarum, & Patrum est, gratiam creari, & de nihilo produci secundùm esse moralè, non autem secundùm esse naturale illius, ut notavit Vasq. supra cit. Qui igitur vult sustinere cum communiori, & non minùs probabili, gratiam, & cœtera dona supernaturalia creari, id tenere debet ob auctoritates Sanctorum, Scripturarum, & Scholasticorum antiquiorum, quorum auctoritati maximè est tribuendum, non autem ob aliquam rationem cogentem, quia re vera nulla talis, adest, immò potius urget in oppositum.

78 In contrarium objicies, quod sustinendo, gratiam educi cum Recentioribus, cogimur etiam cum eisdem ponere, Sacramenta physicè gratiam causare, & non moraliter, nam ideò ipsi dicunt, gratiam educi, ut destruant præcipuum fundamentum nostræ sententiæ de morali causalitate Sacramentorum, quia scilicet gratia creatur, & ideò nequit physicè à creatura attingi.

Resp. negando assumptum, non enim desunt solidæ rationes ad probandum adhuc Sacramenta physicè gratiam non causare, quia nimirum nequeunt res corporeæ, & materiales, ut sunt Sacramenta, elevari ad producendam gratiam, quæ est spiritualis, & etiam quia, excepta Eucharistia, Sacramenta quando producunt gratiam, physicè loquendo, non sunt, sed id, quod physicè non est, physicè operari non potest, quia operari supponit esse, quæ ratio validissima est, nec etiam desunt aliæ rationes ad idem, etiam si gratia ponatur educi de potentia animæ, & quando Scot. utitur illa ratione, Sacramenta scilicet non posse physicè gratiam causare, quia gratia creatur, loquitur ad hominem, ut diximus & ex communiter concessis.